

SEANCE DU MERCREDI 17 MARS 1982
VERGADERING VAN WOENSDAG 17 MAART 1982ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 668.

COMMUNICATIONS:

Page 669.

- a) Dépenses en marge du budget;
- b) Fonds des bâtiments scolaires.

MANIFESTATION DES SIDERURGISTES WALLONS A BRUXELLES:

Orateurs: M. Vandenhaute, Mme Pétry, p. 669.

PROJETS DE LOI (Discussion):

Projet de loi contenant le budget de l'Education nationale — régime français — de l'année budgétaire 1981.

Projet de loi contenant le budget de l'Education nationale — régime néerlandais — de l'année budgétaire 1981.

Projet de loi contenant le budget de l'Education nationale — secteur commun aux régimes français et néerlandais — de l'année budgétaire 1981.

Projet de loi ajustant le budget de l'Education nationale — régime français — de l'année budgétaire 1980.

Projet de loi ajustant le budget de l'Education nationale — régime néerlandais — de l'année budgétaire 1980.

Projet de loi ajustant le budget de l'Education nationale — secteur commun aux régimes français et néerlandais — de l'année budgétaire 1980.

Interpellations jointes:

- 1° De M. Serge Moureaux aux ministres de l'Education nationale sur « le respect de la paix scolaire dans le cadre de l'autonomie culturelle et de la répartition des compétences entre l'Etat central et les communautés »;

Ann. parl. Sénat — Session ordinaire 1981-1982
Parlem. Hand. Senaat — Gewone zitting 1981-1982

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 668.

MEDEDELINGEN:

Bladzijde 669.

- a) Uitgaven buiten de begroting;
- b) Fonds voor schoolgebouwen.

MANIFESTATIE VAN DE WAAELSE STAALARBEIDERS TE BRUSSEL:

Sprekers: de heer Vandenhaute, mevrouw Pétry, blz. 669.

ONTWERPEN VAN WET (Bespreking):

Ontwerp van wet houdende de begroting van Nationale Opvoeding — Franstalig regime — voor het begrotingsjaar 1981.

Ontwerp van wet houdende de begroting van Nationale Opvoeding — Nederlandstalig regime — voor het begrotingsjaar 1981.

Ontwerp van wet houdende de begroting van Nationale Opvoeding — gemeenschappelijke sector van de Franstalige en Nederlandstalige regimes — voor het begrotingsjaar 1981.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van Nationale Opvoeding — Franstalig regime — voor het begrotingsjaar 1980.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van Nationale Opvoeding — Nederlandstalig regime — voor het begrotingsjaar 1980.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van Nationale Opvoeding — gemeenschappelijke sector van de Franstalige en Nederlandstalige regimes — voor het begrotingsjaar 1980.

Toevoegde interpellaties:

- 1° Van de heer Serge Moureaux tot de ministers van Onderwijs over « de eerbiediging van de schoolvrede in het raam van de cultuurautonomie en van de verdeling van de bevoegdheden tussen de centrale Staat en de gemeenschappen »;

2° De M. Vandezande à M. Coens, ministre de l'Education nationale, sur « le *European Economic Community College* d'Anvers et l'irrégularité que constitue la reconnaissance comme équivalentes des études faites en français par des Belges dans cet établissement ».

Discussion générale. — *Orateurs*: MM. Seeuws, Mouton, De Bondt, De Rouck, Pecriaux, Vandersmissen, Mme De Pauw-Deveen, MM. Humblet, S. Moureaux (*interpellation*), Cudell, Van In, Van Der Niepen, R. Leclercq, Noerens, p. 670.

MESSAGES:

Chambre des représentants, p. 688.

PROPOSITIONS DE LOI (Dépôt):

Page 689.

M. Lagasse. — Proposition de loi tendant à modifier l'arrêté royal n° 5 du 15 février 1982 modifiant la loi du 11 juillet 1973 améliorant dans certains régimes de sécurité sociale la situation de la mère salariée qui cesse temporairement d'être assujettie à la sécurité sociale.

MM. Van den Broeck et Nutkewitz. — Proposition de loi modifiant l'arrêté royal n° 20 du 20 juillet 1970 fixant les taux de la taxe sur la valeur ajoutée et déterminant la répartition des biens et des services selon ces taux.

MM. Van den Broeck et Vandermeulen. — Proposition de loi modifiant l'article 62, § 3, des lois coordonnées relatives aux allocations familiales pour travailleurs salariés.

M. Lallemand. — Proposition de loi relative à la publicité des procédures disciplinaires contre les médecins, pharmaciens, architectes et médecins vétérinaires.

M. Verbist. — Proposition de loi modifiant la loi du 13 juillet 1981 portant création d'un Institut d'expertise vétérinaire.

2° Van de heer Vandezande tot de heer Coens, minister van Onderwijs, over « het *European Economic Community College* te Antwerpen en de onrechtmatige gelijkwaardigheidsverklaring van de in die instelling in het Frans gedane studies door Belgen ».

Algemene bespreking. — *Sprekers*: de heren Seeuws, Mouton, De Bondt, De Rouck, Pecriaux, Vandersmissen, mevrouw De Pauw-Deveen, de heren Humblet, S. Moureaux (*interpellatie*), Cudell, Van In, Van Der Niepen, R. Leclercq, Noerens, blz. 670.

BOODSCHAPPEN:

Kamer van volksvertegenwoordigers, blz. 688.

VOORSTELLEN VAN WET (Indiening):

Bladzijde 689.

De heer Lagasse. — Voorstel van wet tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 5 van 15 februari 1982 tot wijziging van de wet van 11 juli 1973 tot verbetering van de toestand van de bezoldigde moeder die tijdelijk ophoudt onderworpen te zijn aan de maatschappelijke zekerheid in sommige regelingen van de maatschappelijke zekerheid.

De heren Van den Broeck en Nutkewitz. — Voorstel van wet tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 20 van 20 juli 1970 tot vaststelling van de tarieven van de belasting over de toegevoegde waarde en tot indeling van de goederen en de diensten bij die tarieven.

De heren Van den Broeck en Vandermeulen. — Voorstel van wet tot wijziging van artikel 62, § 3, van de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders.

De heer Lallemand. — Voorstel van wet betreffende de openbaarheid van de tuchtrechtelijke procedures tegen geneesheren, apothekers, architecten en dierenartsen.

De heer Verbist. — Voorstel van wet tot wijziging van de wet van 13 juli 1981 tot oprichting van een Instituut voor veterinaire keuring.

PRESIDENCE DE M. LEEMANS, PRESIDENT

VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER LEEMANS, VOORZITTER

MM. Coen et De Seranno, secrétaires, prennent place au bureau.

De heren Coen en De Seranno, secretarissen, nemen plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 14 h 15 m.

De vergadering wordt geopend te 14 u. 15 m.

CONGES — VERLOF

MM. Belot et Windels, pour raison de santé, demandent un congé.

Vragen verlof: de heren Belot en Windels, wegens gezondheidsredenen.

— Ces congés sont accordés.

Dit verlof wordt toegestaan.

Mme Julliams, MM. Op 't Eynde, Hancké et Houben, pour raison de santé; Lowis, Lavens, Dehousse et Royen, en raison d'autres

devoirs; Hismans, empêché; Vandekerckhove, à l'étranger; Van Daele, en raison d'obligations familiales; Hoyaux, en raison de devoirs administratifs, demandent d'excuser leur absence à la présente séance.

Afwezig met bericht van verhindering: mevrouw Julliams, de heren Op 't Eynde, Hancké en Houben, wegens gezondheidsredenen; Lowis, Lavens, Dehousse en Royen, wegens andere plichten; Hismans, belet; Vandekerckhove, in het buitenland; Van Daele, wegens familiale verplichtingen; Hoyaux, wegens ambtsplichten.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving.

COMMUNICATIONS — MEDEDELINGEN

Dépenses en marge du budget — Uitgaven buiten de begroting

M. le Président. — En application de l'article 24, alinéa 2, de la loi du 28 juin 1963 modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat, le Premier ministre transmet au Sénat, par dépêche du 12 mars 1982, des exemplaires des délibérations (nos 2803 et 2804), prises par le Conseil des ministres et relatives à des dépenses faites en marge du budget.

In uitvoering van artikel 24, 2e lid, van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit, zendt de Eerste minister, bij dienstbrief van 12 maart 1982, aan de Senaat exemplaren over van de beraadslagingen (nrs. 2803 en 2804), door de Ministerraad getroffen betreffende uitgaven gedaan buiten de begroting.

— Renvoi à la Commission des Finances.

Verwezen naar de Commissie voor de Financiën.

M. le Président. — Il est donné acte de cette communication au Premier ministre.

Van deze mededeling wordt aan de Eerste minister akte gegeven.

Fonds voor schoolgebouwen — Fonds des bâtiments scolaires

De Voorzitter. — Bij dienstbrief van 15 maart 1982 zendt de minister van Onderwijs (Nederlandse sector) aan de Senaat, het verslag over de aanwending der kredieten van het Nationaal Waarborgfonds voor schoolgebouwen in de loop van het dienstjaar 1981.

Par dépêche du 15 mars 1982, le ministre de l'Education nationale (secteur néerlandais) transmet au Sénat le rapport sur l'utilisation des crédits du Fonds national de garantie des bâtiments scolaires au cours de l'exercice 1981.

Van deze mededeling wordt aan de minister van Onderwijs (Nederlandse sector) akte gegeven.

Il est donné acte de cette communication au ministre de l'Education nationale (secteur néerlandais).

MANIFESTATION DES SIDERURGISTES WALLONS A BRUXELLES

MANIFESTATIE VAN DE WAAELSE STAALARBEIDERS TE BRUSSEL

M. le Président. — M. Vandenhautte ayant exprimé, au nom du groupe libéral, le souhait d'intervenir au sujet des événements qui se sont déroulés hier, à Bruxelles, à la suite de la manifestation des sidérurgistes wallons, je lui donne la parole.

M. Vandenhautte. — Monsieur le Président, chers collègues, c'est au nom du groupe libéral unanime que je tiens à exprimer le sentiment qui nous a saisi à la suite des manifestations qui ont transformé Bruxelles en véritable champ d'émeute.

Que les préoccupations, les inquiétudes et les angoisses à propos de l'emploi soient vives, non seulement nous le concevons, mais nous les partageons. Que certains détournent ces angoisses pour déclencher une violence aveugle, nous ne pouvons y consentir.

M. Van Ooteghem. — Les milices privées !

M. Vandenhautte. — Evidemment.

Tous ceux qui ont vécu, hier, ce que nous pouvons véritablement appeler « la bataille du Botanique », ont pu juger la manière dont de véritables escouades d'émeutiers s'en sont pris aux personnes et aux biens. Ce fut une entreprise de saccage organisé dont les premières estimations se situeraient entre 20 et 40 millions de francs.

Mais quelle que soit la gravité de ces déprédations, l'essentiel n'est pas là, vous le savez, l'essentiel, ce sont les hommes !

Lorsqu'on sait que près de 200 blessés ont été dénombrés rien que dans les rangs des forces de l'ordre, on mesure combien la limite du tolérable est largement dépassée.

Je dis avec détermination que l'attitude des forces de l'ordre et, en particulier, le courage et le sang-froid de la gendarmerie méritent aussi, pour une fois, d'être soulignés.

M. Delmotte. — Pas de certains d'entre eux qui se sont mis à cinq pour labourer le ventre d'un malheureux qui était à terre ! C'est odieux ce qu'on a vu hier !

Ne faites pas le procès des autres; faites le vôtre, c'est celui de la société que vous représentez. (*Applaudissements sur les bancs socialistes.*)

M. Vandenhautte. — Monsieur Delmotte, nous connaissons votre cinéma ! (*Applaudissements sur certains bancs.*)

M. Delmotte. — Le cinéma, c'est celui du régime que vous représentez. Vous avez créé les conditions des incidents d'hier.

M. Edg. Peetermans. — C'est ici qu'on doit parler, pas à la rue !

M. Vandenhautte. — Ce que j'exprime ici, chers collègues, ne peut évidemment en rien être interprété comme une dénonciation d'un légitime droit de manifestation de la part des métallurgistes, mais doit être compris comme un refus de violence volontairement provoquée.

Mme Pétry. — De part et d'autre.

M. Vandenhautte. — Que chacun sache que dans un Etat de droit, la manifestation est légitime, mais que l'émeute ne l'est pas.

L'ordre démocratique, chers collègues, doit être maintenu. C'est en tout cas l'engagement que le groupe libéral entend prendre et exigera de la part du gouvernement à l'avenir. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

M. Delmotte. — On sait quel ordre vous défendez, c'est celui des privilégiés.

M. Vandenhautte. — Si on faisait l'inventaire des privilèges de vos dirigeants, il y aurait de quoi rire. (*Exclamations sur les bancs socialistes.*)

M. le Président. — L'incident est clos.

M. Lahaye. — Il est peut-être clos ici, mais pas dehors.

M. le Président. — La parole est à Mme Pétry.

Mme Pétry. — Monsieur le Président, chers collègues, il ne m'appartient évidemment pas de me substituer à notre président de groupe pour répondre aux propos qui viennent d'être tenus à cette tribune. Cependant, à ceux qui veulent faire la leçon aux travailleurs qui manifestaient hier librement — dans leur esprit en tout cas et dans le nôtre également — dans les rues de Bruxelles, je voudrais faire part d'un incident que j'ai vécu personnellement, en compagnie de Mme Remy. C'est un élément à ajouter au dossier.

Mme Remy et moi-même nous sommes trouvées, à un moment donné, dans l'impossibilité d'atteindre le Parlement. Soit dit en passant, j'aimerais que le ministre responsable nous fasse connaître les limites exactes de la zone neutre. Il me paraît, en effet, que cette zone neutre a été largement dépassée dans les « protections » qui empêchaient son accès, non seulement aux personnes privées qui ne manifestaient pas, mais également aux parlementaires.

De heer Jorissen. — Gelukkig maar !

Mme Pétry. — Et lorsque nous avons exposé poliment le fait que nous souhaitions passer afin de rejoindre le Parlement, les gendarmes nous ont dit : « Non, aujourd'hui, c'est nous les maîtres ! » (*Protestations sur les bancs libéraux et sur certains autres bancs.*) C'est ce qu'on nous a dit, j'en prends Mme Remy à témoin.

J'ai alors demandé qui était le chef de ceux qui nous répondaient ainsi. Il s'est présenté. Je connais son nom et l'affaire n'en restera pas là ! (*Vives protestations sur de nombreux bancs.*)

M. Lahaye. — Ce sont des menaces, maintenant ?

Mme Pétry. — Je veux dire par là que votre ordre nouveau... (*vives exclamations sur les bancs de la majorité*) — nous l'avons compris, hier —, ce n'est pas au Parlement, non plus, qu'il veut faire respecter la démocratie. En effet, si le Parlement ne peut pas siéger parce que les parlementaires de gauche ne peuvent y accéder, il est aisé de voir qui est réellement maître dans ce pays. (*Applaudissements sur les bancs socialistes. — Exclamations et protestations sur les bancs libéraux et sur de nombreux autres bancs.*)

De heer Jorissen. — Waar zijn de brandstichters ?

M. Vandenhoute. — Vous avez un sacré toupet! C'est vous qui êtes responsables de la situation dramatique dans laquelle se débat le pays.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN NATIONALE OPVOEDING — FRANSTALIG REGIME — VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1981

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN NATIONALE OPVOEDING — NEDERLANDSTALIG REGIME — VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1981

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN NATIONALE OPVOEDING — GEMEENSCHAPPELIJKE SECTOR VAN DE FRANSTALIGE EN NEDERLANDSTALIGE REGIMES — VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1981

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE BEGROTING VAN NATIONALE OPVOEDING — FRANSTALIG REGIME — VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1980

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE BEGROTING VAN NATIONALE OPVOEDING — NEDERLANDSTALIG REGIME — VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1980

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE BEGROTING VAN NATIONALE OPVOEDING — GEMEENSCHAPPELIJKE SECTOR VAN DE FRANSTALIGE EN NEDERLANDSTALIGE REGIMES — VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1980

Algemene beraadslaging

TOEGEVOEGDE INTERPELLATIES:

1° VAN DE HEER SERGE MOUREAUX TOT DE MINISTERS VAN ONDERWIJS OVER «DE EERBIEDIGING VAN DE SCHOOLVREDE IN HET RAAM VAN DE CULTUURAUTONOMIE EN VAN DE VERDELING VAN DE BEVOEGDHEDEN TUSSEN DE CENTRALE STAAT EN DE GEMEENSCHAPPEN»;

2° VAN DE HEER VANDEZANDE TOT DE HEER COENS, MINISTER VAN ONDERWIJS, OVER «HET EUROPEAN ECONOMIC COMMUNITY COLLEGE TE ANTWERPEN EN DE ONRECHTMATIGE GELIJKWAARDIGHEIDSVKLAARING VAN DE IN DIE INSTELLING IN HET FRANS GEDANE STUDIES DOOR BELGEN»

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DE L'EDUCATION NATIONALE — REGIME FRANÇAIS — DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1981

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DE L'EDUCATION NATIONALE — REGIME NEERLANDAIS — DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1981

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DE L'EDUCATION NATIONALE — SECTEUR COMMUN AUX REGIMES FRANÇAIS ET NEERLANDAIS — DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1981

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DE L'EDUCATION NATIONALE — REGIME FRANÇAIS — DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1980

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DE L'EDUCATION NATIONALE — REGIME NEERLANDAIS — DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1980

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DE L'EDUCATION NATIONALE — SECTEUR COMMUN AUX REGIMES FRANÇAIS ET NEERLANDAIS — DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1980

Discussion générale

INTERPELLATIONS JOINTES:

1° DE M. SERGE MOUREAUX AUX MINISTRES DE L'EDUCATION NATIONALE SUR «LE RESPECT DE LA PAIX SCOLAIRE DANS LE CADRE DE L'AUTONOMIE CULTURELLE ET DE LA REPARTITION DES COMPETENCES ENTRE L'ETAT CENTRAL ET LES COMMUNAUTES»;

2° DE M. VANDEZANDE A M. COENS, MINISTRE DE L'EDUCATION NATIONALE, SUR «LE EUROPEAN ECONOMIC COMMUNITY COLLEGE D'ANVERS ET L'IRREGULARITE QUE CONSTITUE LA RECONNAISSANCE COMME EQUIVALENTES DES ETUDES FAITES EN FRANÇAIS PAR DES BELGES DANS CET ETABLISSEMENT»

De Voorzitter. — Aan de orde is de bespreking van de ontwerpen van wet betreffende de begroting van het ministerie van Nationale Opvoeding waaraan de interpellaties van de heren Serge Moureaux en Vandezande zijn toegevoegd.

Nous abordons l'examen des projets de loi relatifs au budget de l'Education nationale auquel ont été jointes les interpellations de MM. Serge Moureaux et Vandezande.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de heer Seeuws.

De heer Seeuws. — Mijnheer de Voorzitter, dames en heren collega's, een begroting is normaal de barometer van het toekomstig beleid dat men wil voeren. We staan dus eens te meer aan de klagmuur omdat ons gevraagd wordt een begroting goed te keuren die niet eens kon worden besproken en aangenomen in de betreffende commissie en die daarenboven reeds maanden geleden werd uitgevoerd en uitgegeven.

Het is des te moeilijker daarop in te gaan indien men daarenboven ten dele het peterschap moet aanvaarden, zowel wat betreft de totstandkoming van de begroting voor 1981, als de uitvoering ervan.

Mijnheer de Voorzitter, we hebben aanvaard ook in onze fractie om voor de hand liggende redenen, deze belangrijke begroting van Nationale Opvoeding onmiddellijk in openbare vergadering te bespreken, wat ons niet alleen moet toelaten tijd te winnen, maar daarenboven, naar aanleiding van de bespreking van deze begroting bij de onderwijsproblematiek zoals zij vandaag rijst in al haar aspecten, ten gronde te bespreken. Er rijzen immers tal van vragen waarop wij zo mogelijk van de heren ministers een antwoord zouden willen krijgen.

In het eerste deel van ons betoog zouden wij meer speciaal onze aandacht willen laten gaan naar de belangrijkste beleidsopties die in de onderwijsbegroting voor 1981 waren vervat en dit ten opzichte van de maatregelen die door de huidige regering ter zake worden aangekondigd.

Toen deze begroting in het najaar eindelijk in de Senaatscommissie in behandeling kon worden genomen, hebben de toenmalige ministers van Nationale Opvoeding de kans gekregen om de begroting toe te lichten en de belangrijkste hoofdstukken en opties aan te duiden. Zo herinnerde de minister van Nationale Opvoeding — Nederlands — eraan dat bij het opstellen van de begroting 1981 en bij het uitwerken van de aanpassing ervan in het voorjaar 1981, meer in het bijzonder rekening werd gehouden met het uitvoeren van de beslissingen genomen in de Schoolpactcommissie, voornamelijk wat de optimale bescherming van de tewerkstelling betreft.

De minister onderstreepte toen dat de matige groei van de begroting van Nationale Opvoeding, die voor het grootste gedeelte als niet-samendrukbaar dient te worden beschouwd, bijgevolg ten minste de indexering en de baremische verhoging der directe en indirecte lonen, moest garanderen aangezien dit ongeveer 90 pct. van de totale uitgaven betreft. Onmiddellijk stellen we dus al een fundamenteel verschillende aanpak vast tussen wat enerzijds door de ministers van Nationale Opvoeding van de regering-Eyskens werd afgesproken en anderzijds de maatregelen met betrekking tot de tewerkstelling die door de nieuwe regering-Martens V worden aangekondigd. Toen nog was de optie duidelijk dat precies rekening houdend met de crisis een optimaal vormingsniveau moest gegarandeerd worden.

De maatregelen tot het behoud van de tewerkstelling in de onderwijssector waartoe de toenmalige regering voor het schooljaar 1980-1981 had besloten, hadden vooral op het oog: 1. De nefaste gevolgen van de denataliteit in te dijkten; 2. De gelijke toepassing van de normen tussen de beide gemeenschappen op alle onderwijsniveaus te waarborgen.

Ingevolge het protocolakkoord van juni 1979 diende het principe van het «optimaal behoud van de tewerkstelling» te allen prijze gerealiseerd te worden, ondanks de zware druk van de budgettaire beperkingen.

Deze vorig jaar nog gegeven waarborgen inzake werkgelegenheid zijn echter door de voorstellen van de huidige regering opgegeven.

Wat meer is, de vastheid van betrekking is fundamenteel bedreigd. We zullen straks in het tweede deel van ons betoog trachten dit aan te tonen.

Mijnheer de Voorzitter, dames en heren ministers, waarde collega's, wat de uitvoering van de begroting 1981 betreft, werd door de opeenvolgende beslissingen van de Ministerraad en de regering vorig jaar de begroting uiteindelijk geplafonneerd. Bij gebrek aan voldoende kredieten voor 1981 zou aldus een negatief feuilleton ingevoerd worden.

Wat dat betreft zouden we graag aan de heren ministers van Onderwijs ter zake de volgende vragen stellen:

Ten eerste, hoe werd de begroting financieel uitgevoerd langs Franstalige en Nederlandstalige kant, wat de verrekeningen betreft? Wat zijn de overschrijdingen van het aangepaste budget voor 1981? Wat zijn eventueel de overdrachten? En wat zijn de annulaties?

Ten tweede, zijn de besparingen op de begroting 1981, voor het schooljaar 1981-1982 op gelijke wijze langs Nederlandstalige en Franstalige zijde uitgevoerd, zoals het de bedoeling was van de vorige regering? Welke zijn ter zake eventueel de hangende problemen?

Ten derde, wat de studietoelagen betreft, deze worden gefinancierd op basis van de zogenaamde «kleine dotaties», bepaald bij artikel 7 van de gewone wet op de staatshervorming.

Door de besteding van de reserves in het verleden doet zich een financieringstekort voor langs Nederlandstalige kant, dat noodgedwongen dient opgevuld te worden met budgettaire kredieten.

Met welke criteria zult u, mijnheer de minister, rekening houden om de studietoelagen op voldoende manier te stijven? Voor zover de gegevens bekend zijn, is het voor ons duidelijk dat op basis van de voorlopige twaalfden en het ontwerp van de begroting 1982, het probleem niet zal worden opgelost.

Wat verder de begroting voor 1981 betreft, werd in elk geval toen in de noodzakelijke financiering voorzien voor de uitvoering van de beslissingen van de Schoolpactcommissie, hierin begrepen de uitvoering voor de normen van het secundair onderwijs.

Ook zouden toen de meeruitgaven voor de overgang van het type II naar het type I gedekt dienen te zijn, zo onder meer voor de overgang van een tachtigtal scholen uit het vrij onderwijs.

Daarom ook deze vraag aan de heer minister van Nederlandstalig Onderwijs met het verzoek te willen mededelen wat de vermeerdering is van het aantal ambten voor het schooljaar 1981-1982 ten opzichte van het schooljaar 1980-1981 in de beide gesubsidieerde netten, officieel en vrij, voor:

1. De overgang van het type II naar type I;
2. De programmatie van type I en van type II;
3. De premie bij overgang, wat betreft de voorbereidingsuren van type II naar type I, en
4. De nieuwe splitsingsnormen, dit wil zeggen 29 in plaats van 31.

Mijnheer de Voorzitter, dames en heren ministers, geachte collega's, we zouden naar aanleiding van deze beschouwingen over de begroting 1981 graag nog even willen stilstaan bij een aantal inhoudelijke beleidsopties aangaande de onderwijspolitiek en onze standpunten ter zake.

Eerst een woord dan over de verlenging van de leerplicht die reeds gepland is sinds het Schoolpact in 1958.

We hebben met veel belangstelling maar ook enige verwondering uitgekeken naar uw toespraak op 1 maart jongstleden in Antwerpen waar u het had over de verlenging van de leerplicht tot 16 en gedeeltelijk tot 18 jaar.

Wat de vervroeging van de leerplicht op 5 jaar betreft, waarover reeds voorheen opties waren genomen, sprak u zich nogal dubbelzinnig uit. U noemde het weliswaar een noodzakelijke maatregel in dit verband, die echter nutteloos blijft, zei u, indien het onderwijs er niet in slaagt in te haken op de culturele eigenheden van deze sociale groepen, ik hoop dat ik u correct citeer.

Deze aarzeling heeft wellicht te maken met de kijk van de minister op de toestand in het veelal katholiek getint gemeentelijk lager onderwijs in Vlaanderen, dat weigerachtig staat tegenover een geïntegreerde basisschool omdat dit soort gemeentelijk lager onderwijs veelal geen kleuterschool heeft.

Waarde collega's, de afwezigheid van schoolplicht vanaf de vijfjarige leeftijd is vooral nefast voor kansarme kinderen uit sociaal-culturele zwakke milieus. De verlengde leerplicht is vooral noodzakelijk voor jongeren uit deze kansarme milieus die vooral later beroepsonderwijs volgen. Dit moet ons logischerwijze brengen tot een vernieuwing van het beroepsonderwijs.

Voor ons zijn de hoofdobjectieven van een onderwijsbeleid: de democratisering van het onderwijs, de permanente vorming en de kritische vorming.

Wat is de toestand van het beroepsonderwijs voor de leerlingen in die sector: oververtegenwoordiging van kinderen uit kansarme milieus; aan naschoolse vorming en bijscholing hebben zij weinig deel; oververtegenwoordiging in de werkloosheidscijfers: het zijn de eerste slachtoffers van de sociaal-economische crisis door geringe weerbaarheid en door een gering aanpassingsvermogen wegens een te beperkte polyvalente vorming. Ik neem aan dat wij het daarover eens zijn.

Voor al in het beroepsonderwijs moet men de jongeren voorlichten betreffende de politieke, economische, sociale en professionele realiteit naast de technische vorming vanzelfsprekend.

Het vernieuwd beroepsonderwijs moet dan ook gepaard gaan met een vernieuwde lerarenopleiding die op deze taak voorbereidt.

Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's, een van de belangrijkste en ook betwiste opties van de jongste jaren is ongetwijfeld het vernieuwd secundair onderwijs.

Rekening houdend met de plannen ter zake van minister Coens lijkt het ons niet onnuttig te herinneren aan de belangrijkste basisprincipes van het VSO.

Deze zijn onder meer: een grotere interpenetratie van de verschillende vormen van secundair onderwijs en de volledige gelijkwaardigheid van alle secundaire onderwijsvormen; de mogelijkheid tot een uitgestelde en meer verantwoorde studiekeuze; een permanente studiebegeleiding onder andere via klasseraden, waarover ook zoveel wordt gesproken; individualisering van het onderwijs met studiepakketten met inhaal- en heroriënteringslessen, het onderwijs in kleinere groepen, gesplitste lesuren.

De Voorzitter. — Mijnheer Seeuws, mag ik u even onderbreken?

De twee ministers van Onderwijs moeten gaan stemmen in de Kamer. Ik stel u dan ook voor de vergadering voor een vijftal minuten te schorsen. (Instemming.)

— La séance est suspendue à 14 h 40 m.

De vergadering wordt geschorst te 14 u. 40 m.

Elle est reprise à 14 h 50 m.

Ze wordt hervat te 14 u. 50 m.

M. le Président. — La séance est reprise.

De vergadering is hervat.

Nous reprenons la discussion en cours.

Wij hervatten de aan de gang zijnde bespreking.

Het woord is opnieuw aan de heer Seeuws.

De heer Seeuws. — Mijnheer de Voorzitter, heren ministers, geachte collega's, wij hadden het over het vernieuwd secundair onderwijs en ik wou juist aanstippen dat tijdens de reeds geciteerde spreekbeurt van minister Coens te Antwerpen hij ter zake ook nog zei dat het onderwijs niet alleen nuttige maar in de eerste plaats gelukkige mensen dient te vormen. Onderwijsvernieuwing als VSO en VLO die onder meer hierop gericht zijn, moeten bijgevolg worden verder gezet, geëvalueerd, uitgediept en veralgemeend.

Wij zouden zeggen bravo, positieve woorden dus, maar die, als we de maatregelen van deze regering onder ogen kregen, integendeel omgezet worden in negatieve daden met als doel de afbraak van het vernieuwd secundair onderwijs door besparingen, die een vermindering van het urenkrediet plus een beperking van de aanwending en de afschaffing van de gesplitste lesuren beogen.

Met uw goedvinden zullen wij daarop straks trouwens terugkomen.

Een laatste woord, collega's, over een hangend probleem inzake onderwijsbeleid, namelijk over de vaststelling van een statuut voor het personeel van het gesubsidieerd onderwijs, zoals voorzien in een van de wijzigingen van de Schoolpactwet in 1973.

Wij blijven inderdaad de onmiddellijke bespreking vragen van de teksten van dit statuut in de Schoolpactcommissie, evenwel onder volgende voorwaarden: het privé-leven moet worden beschermd tegen willekeurige beslissingen van de inrichtende macht; de specificali-

teit van de verschillende onderwijsvormen moet worden gewaarborgd; de beide teksten, respectievelijk voor het officieel en voor het gesubsidieerd vrij onderwijs, moeten eenvormig zijn.

Gelijktijdig is het voor ons duidelijk dat ook versoeperingen moeten worden aangebracht aan het huidig statuut van het rijksonderwijs, inzonderheid daar waar de stroefheid — en dit is zacht uitgedrukt — de ontplooiing van het rijksonderwijs belemmert en waar de motivatie van de leerkrachten geen kans meer heeft.

Mijnheer de Voorzitter, heren ministers, geachte collega's, ik zou het in het laatste deel van mijn uiteenzetting willen hebben over de vele verklaringen van onze ministers van Onderwijs in de pers en de media over besparingsmaatregelen inzake het onderwijs, in uitvoering van de volmachtenwet en voornamelijk gebaseerd op de vooruitzichten voor de begroting van 1982.

Het is vooral opvallend en te betreuren dat deze opties inzake onderwijsbeleid wel verduidelijkt worden in interviews en in gesprekken maar tot op heden niet in het Parlement. Op geen enkele van de vele vragen die wij tijdens het debat over de volmachtenwet hebben gesteld aan de bevoegde onderwijsministers hebben wij enig antwoord gekregen. Het is te hopen dat wij bij de nabespreking van de begroting voor 1981 wel antwoorden zullen krijgen op de door ons gestelde vragen.

Zo lazen we onder meer dat minister Coens het had over de drie B's: basisonderwijs, beroepsonderwijs en het buitengewoon onderwijs. Maar dit zijn blijkbaar kleine b's die de minister minder interesseren dan de hoofdletters B van besparing en bezuinigen.

Deze hoofdbekommernis bleek nog uit het interview met een weekblad begin van deze maand, waar de minister verklaarde dat de budgettaire problematiek hem helemaal in beslag neemt. Wij begrijpen dat, maar voor ons is het onderwijsbeleid méér dan een begrotingsprobleem.

Zo verklaarde minister Coens nog op 18 januari in een interview met een dagblad dat hem wellicht na aan het hart ligt, dat het onderwijsbeleid voor hem een sociaal beleid is, maar amper een maand later worden maatregelen aangekondigd die een regelrechte afbraak betekenen van de tewerkstelling in het onderwijs.

Er zijn enerzijds pro-VSO-verklaringen maar er is geen eigen VSO-visie en de besparingen leiden eveneens tot afbraak van de eigenheid van het vernieuwd secundair onderwijs. Er zijn de verklaringen over de verlenging van de leerplicht maar er zijn geen voorstellen over aangepaste leerinhouden.

Mijnheer de Voorzitter, heren ministers, collega's, een laatste woord nog over het secundair onderwijs.

Bij de bespreking van een vorige begroting van Onderwijs in de Kamer van volksvertegenwoordigers verklaarde de huidige minister van Onderwijs Tromont, het volgende:

« Zoals mijn collega betreur ik dat een begroting als die van Nationale Opvoeding in overhaasting wordt besproken. Dat is een teken van gebrek aan belangstelling. Van 21,7 pct. in 1965 is de begroting immers in 1978 gedaald tot 21,3 pct. van de rijksuitgaven. Nu is het zeker niet in Nationale Opvoeding dat er bezuinigd moet worden, als wij voor morgen willen investeren.

De jongste regeringsverklaring wilde al de jongeren kans geven op ontplooiing en een aangepaste opleiding bieden. Maar dat zal niet bereikt worden door de begroting te snoeien.

En nochtans is meer dan 50 pct. van de huidige werklozen — onze collega sprak in 1979 « niet verder gekomen dan het stadium van de lagere school. Hoe kan aan de jongeren een betere opleiding worden verzekerd als de onontbeerlijke middelen ontbreken?

Allen zijn het erover eens om te zeggen dat de opleving van ons bedrijfsleven zal afhangen van de kwaliteit van onze vorsers en zelfs van onze arbeidskrachten. Er mag dus niet krenterig worden opgetreden als het om de opleiding van de jongeren gaat... »

Collega's, de heer Tromont had beslist gelijk, zeker wanneer men dit toepast op het secundair onderwijs.

Wat dat betreft, kan een wijziging van de normen slaan op alle netten, maar de normen zelf kunnen zo geconcipeerd worden dat de gevolgen niet evenredig verdeeld worden over alle netten. Wij vrezen dat deze CVP-PVV-regering dat heeft uitgewerkt. Dit zal moeten blijken uit de juiste gegevens wanneer deze ons eindelijk zullen worden verstrekt.

Vooral wat voorgesteld wordt op het vlak van het secundair onderwijs bewijst dat de huidige regering geen sympathie of niet voldoende sympathie heeft — de heer Coens heeft daarover ook verklaringen afgelegd — voor het gemeentelijk neutraal onderwijs noch voor het rijksonderwijs waarvan de minister evenwel de inrichtende macht is.

De heer Coens, minister van Onderwijs. — Ik heb dat niet verklaard.

De heer Seeuws. — Ik heb alleen maar gezegd dat u een verklaring heeft afgelegd over het rijksonderwijs. Wij vrezen dat de aangekondigde maatregelen niet stroken met uw verklaring.

Aan het rijksonderwijs worden in grote mate beperkingen opgelegd waardoor de vrije keuze van de ouders en dus ook de schoolvrede in het gedrang komen.

In het rijksonderwijs en in het gemeentelijk onderwijs van de grote steden, zoals Antwerpen en randgemeenten, Gent, Mechelen en Oostende, werd het VSO integraal ingevoerd. Niemand zal dat ontkennen. In het Nederlandstalig vrij onderwijs werd enkel in 20 pct. van de scholen de vernieuwing ingevoerd. Het onderwijs in het merendeel van de vrije scholen is traditioneel gebleven.

Het valt op dat in het VSO, dit is het secundair onderwijs van type I, aanzienlijk meer wordt bezuinigd dan in het traditioneel secundair onderwijs van type II.

Alles wijst erop dat we een nieuwe Harmel-periode tegemoetgaan, weliswaar met een nieuwe naam, vanzelfsprekend niet op een basis als voorheen maar aangepast aan de nieuwe omstandigheden.

Ten eerste, het laten afvloeien, door het niet-ervangen, van ten minste 500 leden van het tijdelijk dienst- en arbeiderspersoneel in het rijksonderwijs. Hiervoor vinden we geen compensatie ten opzichte van de werkingstoelagen in de gesubsidieerde sector. De heer Coens valt bij deze gelegenheid zijn voorganger aan en verwijt hem de stijging van de begrotingspost « werkliedenpersoneel », wat volgens hem het gevolg zou zijn van onverantwoorde aanstellingen van dit personeel. De minister vermeldt niet dat aanwervingen dienden te gebeuren door de uitbreiding van de scholeninfrastructuur, door de werktijdverkorting tot 38 uur en dat de begrotingspost steeg ingevolge de sociale programmatie, met andere woorden de stijging van de minimumlonen, het toekennen van een dertiende maand, en andere.

Ten tweede, de verhoging van de normen met twee eenheden voor het oprichten en behoud van opties in het VSO, de afschaffing van de « halve klassen » voor bepaalde hoofdvakken, de halvering van het gebruik van het urenkrediet met het verbod dit krediet te gebruiken voor het behoud van opties die de gestelde norm niet volledig bereiken. Wat men ten onrechte pedagogisch comfort noemt, beantwoordt alleen aan de behoeften van de vernieuwing. Daaraan raken, tast de vernieuwing in haar basisprincipes aan.

Wij vinden bij de bezuinigingen geen overeenkomende maatregelen wat betreft het traditioneel secundair onderwijs, niettegenstaande dat gelijktijdig met het invoeren van gunstige normen in 1981 voor het VSO, ook maatregelen genomen werden ten gunste van type II, samen met premies bestaande uit uren/leerkracht bij overgang naar VSO. Een premie die, wanneer voorheen het officieel onderwijs overging, niet bestond. Dit heeft in de gesubsidieerde sector een totale toename van meer dan 900 ambten met zich gebracht. Hieraan wordt niet geraakt. Wel aan het rijkssecundair onderwijs, waar, wanneer de normen worden verhoogd, zoals voorgesteld, meer dan 800 ambten dreigen verloren te gaan.

Wat blijft er over van de verbintenis van de regering, in een akkoord met de vakbonden afgesloten in 1979, dat globaal de werkgelegenheid zal worden verzekerd aan de vastbenoemden, stagiairs en tijdelijke personeelsleden in dienst op 30 juni 1979? Wordt deze verbintenis eenzijdig door de regering verbroken?

Het urenkrediet voor het VSO werd ingevolge deze verbintenis ingevoerd, samen met andere aangepaste maatregelen voor het traditioneel secundair onderwijs ter compensatie van de beslissing die het aantal lesuren in 1978 heeft gereduceerd.

De maatregelen genomen tegen het VSO zullen vooral een nadelig effect hebben op de meer landelijke scholen, en dan inzonderheid op de opties in verband met het beroepsonderwijs in deze scholen, een onderwijsvorm waarvan de minister zegt dat hij deze wel wil bevorderen. Het beroepsonderwijs zal daarenboven cumulatief worden getroffen door het wegvallen van ambten van werkmeester en werk-leider die gekoppeld zijn aan de aantallen leraren technische vakken en beroepspraktijk.

Alvorens de regering een definitieve vorm kan geven aan haar ontwerpen in verband met de bezuinigingen, dient de Schoolpact-commissie te worden geraadpleegd. Zoals in het verleden zal deze commissie moeten nagaan of de bezuinigingen billijk verdeeld worden over de verschillende onderwijsnetten, wat evident bij de regeringsmaatregelen niet het geval is. Het rijksonderwijs wordt manifest ondergraven.

Zelfs in verband met de sneeuwklassen wordt ingegrepen, alhoewel de Staat, ook voor zijn eigen onderwijs, niet tussenbeide komt.

Dus niet als bezuinigingsmaatregel, wel omdat het rijksonderwijs, wat deze sociale voorziening betreft, een aanzienlijke voorsprong heeft op het vrij onderwijs. In verhouding richten bijna driemaal meer rijksscholen sneeuwklassen in dan vrije scholen. Dit blijkt te moeten worden afgeremd.

Voor het secundair onderwijs van beide types komt daar dan bij een reeks andere maatregelen die een bijkomende afvloeiing van personeel tot gevolg zullen hebben.

Belangrijk en nogmaals specifiek ten nadele van het rijksonderwijs is het niet meer toestaan van afwijkingen, zelfs niet meer binnen het toegekende urenkrediet. Dit is slechts aanvaardbaar, indien ook de andere inrichtende machten totaal verbod wordt opgelegd met eigen middelen niet-gesubsidieerde betrekkingen in stand te houden, tenzij de vorig jaar toegelaten afwijkingen in het rijksonderwijs eveneens mogen worden behouden.

Dit alles brengt in het secundair onderwijs alleen al een verlies mee van ongeveer 2.300 ambten, zonder rekening te houden met de denataliteit die haar weerslag doet gevoelen in het lager secundair onderwijs. Dit betekent dat ook vastbenoemden hun betrekking zullen verliezen. Vastbenoemden ter beschikking stellen is geen besparing.

De maatregelen die minister Coens voor de opvang van de vermindering van de tewerkstelling vooropstelt, zijn uiterst beperkt en zullen in het beste geval slechts uitwerking hebben op lange termijn; namelijk het sturen van Vlaamse leerkrachten naar landen van de derde wereld; het invoeren van deeltijdse jobs, voor zover er personeelsleden zijn die hiertoe een vraag indienen; de verlenging van de leerplicht, die duidelijk niet zal ingaan op 1 september 1982; geen vervanging van personeel op pensioen gesteld.

Wat betekent dit voor de nieuw gediplomeerden?

Noch van een globaal behoud van de tewerkstelling, noch van een maximaal behoud zal, zoals in de regeringsverklaring vermeld, sprake zijn.

Zo ook is het een fictie dat minister Coens een vermindering van de werkingskredieten, vermindering die bovendien wordt opgelegd in het secundair onderwijs, zal kunnen compenseren door gemeenschappelijk gebruik door de verschillende onderwijsinstellingen, van de bestaande infrastructuur.

Het begin van het toekomstig schooljaar zal alles behalve rimpelloos verlopen, en dit vooral in het rijksonderwijs.

Op 1 april eerstkomend dient het «witboek» te worden gepubliceerd. Dit is de lijst van de vacante betrekkingen waarvoor de instellingshoofden nu reeds hun voorstellen hebben ingediend. Wij zullen slechts na 1 april de juiste maatregelen van de regering kennen, gezien ze volgens de minister nog de eerstvolgende weken concreet zullen worden uitgewerkt. Het witboek zal niet met de feitelijke toestand overeenkomen, mutaties zullen niet kunnen plaatshebben, evenmin de toelatingen tot de stage. De verwarring in het personeelsbestand van het rijksonderwijs zal niet te overzien zijn.

Mijnheer de Voorzitter, dames en heren ministers, geachte collega's, ik moet besluiten.

Voor ons zou een reële besparing slechts kunnen zijn de verzuiling in het onderwijs te doorbreken. Ons onderwijssysteem van extern pluralisme is inderdaad oorzaak van een afremming van de mogelijkheden voor de noodzakelijke uitbouw van de diverse onderwijsvormen ten nadele van de mogelijkheden inzake de echte vrije keuze en de gelijke kansen voor de toekomst.

De heer De Bondt. — Om dat te bewijzen moet u cijfers op tafel leggen.

De heer Seeuws. — Wij mogen vandaag de kans niet missen om dit bijvoorbeeld in een ingebouwd intern pluralistisch opgezette bibliotheekopleiding en in pluralistische internaten op te zetten en te experimenteren, als een nieuwe vorm van gemeenschapsonderwijs.

Nochtans gaf in de jaren 60 CVP-minister Van Elsenland ons het goede voorbeeld door, vertrekkend vanuit een grondig en wetenschappelijk onderzoek en een studie door de Katholieke Universiteit van Leuven, tot de vaststelling te komen niet alleen dat onze culturele en gemeenschapsinfrastructuur totaal verouderd en onbruikbaar was, maar daarenboven verzuild en als enig alternatief daartegenover te plaatsen dat de rijksoverheid om aan een degelijke adequate infrastructuur op de kortst mogelijke termijn tegemoet te komen, belangrijke middelen enkel kon ter beschikking stellen van ondergeschikte besturen voor pluralistisch opgezette en multifunctionele culturele infrastructures, die voor iedereen toegankelijk zouden zijn en de verzuiling zouden doorbreken.

Dames en heren, dit moet ook kunnen op lange termijn in het onderwijs, want door de diverse voorstellen van besparing en bezuini-

ging worden op verschillende terreinen de evenwichten tussen de netten verbroken, waardoor de schoolvrede wordt bedreigd, omdat het officieel neutraal onderwijs in Vlaanderen de zwaarste klappen krijgt.

Tijdens de lange debatten over de regeringsverklaring en over de volmachtenwetten hebben we vanwege de regering en vanwege de Eerste minister herhaaldelijk en plechtig de verzekering gekregen dat de Schoolpactcommissie zou worden ingelicht en zou worden betrokken bij wat als besparingsmaatregelen werd aangekondigd.

Alvorens de regering officieel naar buiten wil komen met voorstellen in verband met bezuinigingen, met voorstellen over rationalisatie en programmatie, dient de Schoolpactcommissie te worden geraadpleegd om na te gaan of de evenwichten tussen de netten worden gerespecteerd. Daarom, geachte collega's, vragen de Vlaamse socialistische dan ook dringend de bijeenroeping van de Schoolpactcommissie.

Mijnheer de Voorzitter, dames en heren ministers, geachte collega's, onze fractie zal niet tegen de onderwijsbegroting voor 1981 stemmen, omdat ze mede het peterschap heeft over deze begroting en mede heeft ingestaan voor de uitvoering ervan.

Ze zal echter de begroting ook niet goedkeuren, omdat zij in geen geval bij de bevolking de indruk wil wekken dat zij het eens zou zijn met de in hoge mate verwerpelijke besparingsmaatregelen in de onderwijssector, omdat zij van oordeel is dat in een beschaafd land, met een hoog opleidingsniveau zoals het onze, het ongehoord is dat men nagenoeg niet durft te raken aan de militaire uitgaven die de vernietiging van het leven op het oog hebben, maar in de hoogste mate wel durft snoeien op het belangrijkste en hoogste bezit van de mensheid, namelijk het onderwijs en de culturele ontwikkeling van ons volk. (*Applaus op de socialistische banken.*)

M. le Président. — La parole est à M. Mouton.

M. Mouton. — Monsieur le Président, messieurs les ministres, chers collègues, l'enseignement secondaire rénové, introduit à titre expérimental en 1969 par le ministre Abel Dubois, s'inscrivait dans la ligne d'une réforme en profondeur de nos systèmes éducatifs, telle que le préconisaient les instances internationales, l'Unesco, l'OCDE et le Conseil de l'Europe.

Il s'agissait de réaliser, dans une société caractérisée par une brutale accélération de l'histoire, l'adéquation de l'école à ses fonctions essentielles: préparer les jeunes à la vie professionnelle, à leur insertion sociale et à leur épanouissement personnel.

Dans sa problématique, l'école se devait de prendre en considération de nombreux facteurs, parmi lesquels je citerai, à titre exemplatif, le renouvellement permanent des connaissances et l'accès de tous les jeunes à l'école secondaire avec, cela va de soi, les conséquences que ceci implique: la préparation à la formation continue, l'égalisation des chances. Elle bénéficiera dans cette recherche des apports précieux que lui fournissaient les sciences de l'éducation.

De 1969 jusqu'à hier encore, tous les ministres qui se sont succédé à la tête du département de l'Education nationale, que ce soit M. Toussaint ou M. Humblet, ont œuvré dans un esprit de continuité remarquable, d'abord à la mise en place, ensuite à la consolidation de cette réforme fondamentale et indispensable de notre enseignement secondaire.

L'enseignement secondaire rénové est généralisé dans tous les réseaux d'enseignement de la communauté française: à raison de 100 p.c. au niveau de l'enseignement de l'Etat, 96 p.c. dans l'enseignement officiel subventionné et de 97 p.c. dans l'enseignement libre subventionné.

Sur le plan de l'organisation générale, l'enseignement de type I présente une cohérence qui mérite d'être soulignée, ceci tant au niveau de ses structures, qu'au niveau de la pédagogie.

Sur le plan pratique, il faut le reconnaître, on s'est heurté dès le départ à de nombreux freins, voire à des blocages dus en grande partie à une résistance au changement.

Le ministre Hoyaux, attentif à cette situation, a mis en place une commission, présidée par le secrétaire général Pierre Vanbergen, et composée de fonctionnaires généraux, d'inspecteurs et de chefs d'établissement. Il chargea cette commission de faire le point sur l'enseignement de type I et de lui soumettre les propositions d'ajustement qu'elle estimait nécessaires pour permettre à cet enseignement de s'exprimer pleinement, avec rigueur et efficacité.

Voici très brièvement synthétisées les conclusions de cette commission: l'enseignement de type I n'est pas remis en cause par les enseignants, mais sa mise en pratique pose encore des problèmes dans les domaines suivants: l'évaluation continue, la rentabilisation

des conseils de classe et de la pédagogie de soutien. Les nombreux enseignants interviewés par les membres de cette commission souhaiteraient bénéficier d'une aide pour mieux maîtriser leur travail dans ces domaines.

C'est à cette demande qu'a voulu répondre le ministre Busquin pendant son séjour au département de l'Education nationale.

Il a tout d'abord regroupé et synthétisé toutes les directives émanant de ses prédécesseurs et les a formulées à nouveau de façon à éviter toute interprétation équivoque, il convient de souligner que ce travail a été réalisé en étroite collaboration avec l'administration. Il a ensuite rassemblé ces circulaires dans un vade-mecum qu'il a adressé à tous les professeurs.

Parallèlement à ce travail de synthèse et de reformulation, le ministre Busquin a décidé de relancer toute l'animation pédagogique afin d'aider les enseignants sur le terrain même.

Son action dans ce domaine a été double.

Il a tout d'abord sollicité les membres de l'inspection pédagogique pour remédier aux faiblesses signalées par la commission Vanbergen. Les deux colloques qui ont réuni récemment à Esneux tous les membres de l'inspection, les directeurs généraux, le secrétaire général et des professeurs d'universités spécialistes en évaluation avaient débouché sur une totale unité de vues et sur une stratégie d'action absolument remarquable.

Dès le mois de mai de cette année, des structures d'animation auraient dû être mises en place dans chaque district.

Il a ensuite étoffé le cadre de l'inspection relevant de la direction générale de l'organisation des études.

Jusqu'en décembre 1981, un seul inspecteur était chargé, pour les quelque 230 établissements de l'Etat d'animer les conseils de classe, de traiter des problèmes généraux d'évaluation et de promouvoir toutes les formes de vie participative au sein des entités scolaires. Il s'agissait d'une tâche impossible pour une seule personne. Le ministre Busquin a porté à trois le nombre de ces inspecteurs.

Depuis un peu plus de deux mois, ces inspecteurs travaillent en étroite collaboration avec les chefs d'établissement et constituent un lien indispensable entre les écoles et la direction générale de l'organisation des études.

Au moment où, pour la première fois depuis 1969, se dégageaient une véritable unité de vues ainsi qu'un projet cohérent d'action, le ministre Tromont a brutalement rompu avec la continuité dans la politique d'éducation affirmée par ses prédécesseurs, en « commentant » deux circulaires, oserait-on les appeler « pédagogiques » ? — l'une relative à l'évaluation, l'autre au conseil de classe.

Ces deux documents gommant d'un seul coup toute la rigueur que le ministre Busquin visait à réinstaurer et institutionnaliser le laisser-faire, l'anarchie, le chaos.

Ils ne tiennent par ailleurs nullement compte des conclusions du colloque d'Esneux. Est-il utile d'ajouter que, témoignant d'un mépris total de toute démarche démocratique, ils ont été rédigés sans concertation aucune avec l'administration responsable de leur application ?

Outre la démobilitation, le désarroi et l'amertume que ces circulaires vont engendrer chez beaucoup d'enseignants, elles comportent la menace de la suppression à court terme de tout ce qui constitue aujourd'hui la pédagogie de soutien.

Puisque ce n'est pas le conseil de classe qui répondra « au regard de l'élève qui sollicite le maître », puisqu'on « donne à ce même conseil de classe une importance démesurée », pour citer un article du journal *Le Soir* du 25 février 1982, à quoi bon le conseil de classe, à quoi bon la guidance, la direction de classe, à quoi bon le travail en équipe de professeurs ?

Dans le cadre de l'assainissement des finances publiques, ne serait-il pas dans la logique du ministre de supprimer ces dizaines de milliers d'heures, ces milliers de charges qui ne servent à rien ?

En l'espace de deux mois, le ministre nous a démontré sa prédilection pour les formules radicales et simplistes. C'est un novateur à sa manière : il gère l'Education nationale à coups de slogans.

Dans l'article « Economies à l'Education nationale : l'emploi et le renouvelé seront les principales victimes », paru le 25 février 1982 dans un journal de la capitale, le ministre envisage la mise hors plage horaire de l'heure hebdomadaire du conseil de classe, alors que le professeur Vandeveld de l'ULB mettait en évidence, lors d'un récent colloque qui a réuni tous les inspecteurs de l'enseignement secondaire à Esneux, le fait que tout notre système d'évaluation reposait sur la décision finale du conseil de classe. Comment le ministre comptait-il procéder, dans ce cas, pour permettre au conseil de classe de jouer valablement sa fonction d'évaluation collégiale ? Ou le

ministre envisage-t-il de renoncer à l'évaluation collégiale et à revenir au système en vigueur avant l'introduction du type I ?

Le ministre envisage également la suppression de l'heure hebdomadaire, de l'heure de travail en équipe des professeurs, alors que les membres de l'inspection souhaiteraient que cette heure soit mise à profit pour la réalisation, sous leur responsabilité, de banques d'exercices destinés à affiner l'évaluation et à rentabiliser la pédagogie de soutien. Comment le ministre conçoit-il la possibilité de réaliser ce projet de l'inspection qui se situe dans le cadre de la formation continuée des enseignants ?

M. le ministre a fait état à maintes reprises de son « rêve » relatif à une loi qui ne comporterait qu'un seul article : « Les établissements scolaires se gèrent et s'administrent eux-mêmes. » Un ministre a, bien sûr, le droit de rêver comme tout autre citoyen. Mais, lorsqu'il ne rêve pas, comment conçoit-il sur le plan concret des étapes précises qui pourraient conduire vers une autonomie plus large des écoles ?

Un des slogans du ministre est la réhabilitation de l'effort.

Pourrait-il citer un texte dans le vade-mecum pédagogique qui laisse supposer que l'enseignement de type I soit contre la pratique de l'effort ?

Y a-t-il, à ses yeux, une incompatibilité entre la pratique occasionnelle du travail en équipe et la pratique de l'effort ?

Le développement du sens social et de la coopération appartient à nos finalités éducatives. Le ministre ne pense-t-il pas que la pratique régulière du travail en équipe peut contribuer à l'acquisition de ce sens du civisme et de la participation si indispensable aujourd'hui ?

Le ministre parle du massacre de la langue française dans nos écoles (*L'Evénement*, 28 janvier au 3 février 1982). Il cite dans une autre interview (*Le Soir* du 4 janvier 1982) les cent livres qu'il devait lire lorsqu'il était élève et les deux mille vers qu'il récitait de mémoire.

Estime-t-il que les inspecteurs et les professeurs de langue maternelle d'aujourd'hui sont moins compétents qu'auparavant ?

Que compte-t-il faire sur le plan concret pour remédier à la carence qu'il dénonce ?

Voilà, monsieur le ministre, une série de questions auxquelles j'attends des réponses précises. (*Applaudissements sur les bancs socialistes.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Bondt.

De heer De Bondt. — Mijnheer de Voorzitter, heren ministers, geachte collega's, mijn uiteenzetting zal uit drie delen bestaan.

De heer Bascour, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

Eerst zal ik bij wijze van inleiding iets zeggen over het bijzonder opmerkelijk feit, waarop ook de heer Seeuws heeft gewezen, dat wij vandaag, 17 maart 1982, ons onledig houden met de bespreking van de begroting van Nationale Opvoeding 1981.

In het tweede deel van mijn uiteenzetting zal ik een drievoudige stelling aanduiden die op de dag van heden consequent uitdrukt dat het onderwijs de hefboom moet zijn voor sociale vooruitgang.

Het derde deel, het eigenlijke korpus van mijn uiteenzetting, zal bestaan uit een onderzoek naar een andere financieringsmogelijkheid voor het geheel van de onderwijsuitgaven die in ons land moeten worden bestreden.

Overeenkomstig artikel 54bis van ons reglement moeten de begrotingen op de tweede dinsdag van oktober voorafgaand aan het begrotingsjaar, in de betrokken Kamers zijn neergelegd.

De heer de Bruyne. — Dat is niet nieuw.

De heer De Bondt. — Indien dat niet is geschied, dan dienen de betrokken ministers door de Senaat of door de Kamer te worden ondervraagd over de termijn binnen welke zij menen in staat te zullen zijn de desbetreffende begroting in te dienen. Dat is het reglement.

Wat is de werkelijkheid die wij hebben beleefd ?

Ik ben sinds 1968 in het Parlement. Op twee uitzonderingen na, namelijk de jaren 1977 en 1978, toen ik zelf deel uitmaakte van de regering, was ik ononderbroken lid van de commissie voor de Nationale Opvoeding. Ik heb altijd met grote belangstelling deze materie gevolgd. Er is in al die tijd geen enkele begroting van Nationale Opvoeding geweest die conform artikel 54bis van ons reglement tijdig werd ingediend of behandeld.

De begroting 1968 werd in de Senaat aangenomen op 18 juli 1968, de begroting 1969, op 10 juli 1969, de begroting 1970, op 17 november 1970, de begroting 1971, op 9 maart 1972, de begroting 1972, op 1 maart 1973, de begroting 1973, op 21 juni 1973, de begroting 1974, op 18 juli 1974, de begroting 1975, op 22 mei 1975, de begroting 1976, op 6 mei 1976, de begroting 1977, op 30 juni 1977, de begroting 1978, op 1 juni 1978, de begroting 1979, op 7 juli 1979, de begroting 1980, op 27 november 1980.

Men mag aannemen dat de begroting voor 1981 nog in de loop van de maand maart in de Senaat zal worden aangenomen. Al deze begrotingen werden in de Senaat aangenomen op een tijdstip dat het grootste deel van het begrotingsjaar waarop de uitgaven betrekking hebben, reeds verstreken was.

Ik heb u niet willen vermoeien met het tijdstip aan te duiden waarop deze begrotingen werden bekrachtigd. Verscheidene van deze begrotingen zijn maanden na de goedkeuring in Kamer en Senaat bekrachtigd. Waarom? Niet omdat men mag aannemen dat men de Koning een grote nalatigheid kan verwijten. Wel omdat inmiddels andere regeringen zijn aangetreden ingevolge regeringswisselingen of ingevolge tussenliggende parlementsverkiezingen.

Dit jaar spant de kroon. Nu is de begroting van 1981 aan de orde in 1982.

Bij het beschouwen van de periode van 1968 tot 1982 zal het wel voor iedereen duidelijk zijn dat deze bestendige afwijking van een goed gebruik in de parlementaire democratie niet het gevolg kan zijn van de onwil van de ene of de andere politieke familie of van een of andere taalgroep. Het kan geen toeval zijn. Er moet ergens een constructiefout bestaan.

Mijnheer de Voorzitter, dit verschijnsel doet zich misschien ook voor in andere departementen, maar ik meen dat het uniek is voor Nationale Opvoeding, ook al gezien het belang van deze begroting, 20 pct. van de totale Rijksmiddelenbegroting, met daarbij een grote sociale, menselijke en culturele impact. Als wij een goed functionerende parlementaire democratie willen blijven nastreven moet er iets worden gewijzigd. Wat wij nu meemaken is wel het absolute einde van de controle, het toezicht en de sanctiëring op de regering vanwege het Parlement.

Ik stel dit probleem niet in termen van partijpolitiek. Voor mij is dat toch een reflectie waard nadat ik 14 jaar tereke mijn belangstelling heb mogen tonen voor het geheel van de problematiek van Nationale Opvoeding.

Een tweede punt, dat ik niet zal ontwikkelen, is een drievoudig corollarium van de stelling — ik hoop dat iedereen het met mij eens zal zijn — dat het onderwijs ook in 1982 voor onze beide volksgemeenschappen een belangrijke hefboom is voor de sociale vooruitgang.

Als dat waar is, zeg ik, ten eerste, dat ik niet aanvaard dat er uitstel komt van de verlenging van de leerplicht, of afstel, omdat zij ingevolge budgettaire problemen niet mogelijk zou zijn.

Ten tweede wil ik dat op het niveau van het hoger onderwijs de sociale toelagen en de sociale begeleiding van alle studenten, zowel uit het universitair als uit het niet-universitair onderwijs op een vergelijkbare, zoniet op een gelijkwaardige, wijze zou geschieden.

Ten derde wil ik dat er spoedig werk wordt gemaakt van een gelijke behandeling van ouders die in omstandigheden verkeren waardoor zij hun kinderen naar een internaat moeten sturen. Zij mogen niet worden gesanctioneerd wegens de keuze van een onderwijsinstelling gedaan uit filosofische of andere overwegingen.

Ik wil hierbij aankondigen dat ik als parlements lid op mijn eigen manier op deze problemen zal terugkomen, namelijk door gebruik te maken van mijn recht op parlementair initiatief dat mij als lid van deze Senaat toekomt.

Nu zal ik handelen over de financieringswijze van de Belgische onderwijspolitiek.

Het onderwijsvraagstuk heeft in ons Belgisch politieke leven op regelde tijdstippen aanleiding gegeven tot wel zeer opmerkelijke spanningen tussen een aantal politieke groepen.

De jongste spanning in de rij deed zich voor in de twee jaren die voorafgingen aan de ondertekening van wat wij het Schoolpact noemen. Dit Schoolpact kwam in 1958 tot stand.

De wet van 29 mei 1959, ook wel eens de Schoolpactwet genoemd, heeft een voorlopig einde gemaakt aan wat wij toen toch ervaren als een schooloorlog.

Ik heb vastgesteld dat, sedert ik voor het eerst deel uitmaakte van de Schoolpactcommissie, niemand van de toenmalige leden van die commissie nog deel uitmaakten van het Parlement.

De heer de Bruyne. — Dan staat u er niet goed voor, mijnheer De Bondt.

De heer De Bondt. — Het is dan wellicht nú het ogenblik om het weinige dat nog overblijft, in te brengen.

De heer Coens, minister van Onderwijs. — Mijnheer de Voorzitter, staat u ons toe naar de Kamer van Volksvertegenwoordigers te gaan om er te stemmen?

De Voorzitter. — Dan stel ik voor, de vergadering te schorsen. (Instemming.)

— *La séance est suspendue à 15 h 40 m.*

De vergadering wordt geschorst te 15 u. 40 m.

Elle est reprise à 16 h 10 m.

Ze wordt hervat te 16 u. 10 m.

M. le Président. — *La séance est reprise.*

De vergadering is hervat.

Het woord is opnieuw aan de heer De Bondt.

De heer De Bondt. — Mijnheer de Voorzitter, ik had reeds aangestipt dat de jongste schoolstrijd in dit land werd afgesloten door middel van een Schoolpact, bekrachtigd bij wet van 29 mei 1959, gemeenlijk genoemd de Schoolpactwet.

Als ik het goed begrepen heb, hebben de contracterende partijen — dat waren de christen-democraten, de socialisten en de liberalen — elk voor zich geen afstand gedaan van hun onderwijspolitieke opvattingen die in wezen onverzoenbaar zijn, niet in de slechte betekenis. Maar ze zijn onverzoenbaar omdat ze uitgaan van verschillende maatschappelijke opvattingen. Het geheel van het onderwijsbeleid dat nadien werd gevoerd, en dat ruimte bood voor ieders opvattingen, kan op één enkele grondstelling worden gebaseerd, namelijk het toestaan van de vrije keuze. De jaren die op 1959 zijn gevolgd, waren jaren van een stormachtige kwantitatieve ontwikkeling, hoofdzakelijk van het secundair onderwijs, nadien van het hoger onderwijs en vooral dan van het universitair onderwijs.

De oprichting, de instandhouding, de subsidiëring, naargelang van het geval, van de onderwijsinstellingen die moesten bijdragen tot het realiseren te velde van de vrije keuze is een proces dat omzeggens volledig beëindigd is.

Het zal nog maar zelden voorkomen, als het nog voorkomt, dat men redelijkerwijze ergens te lande, op basis van de vrije keuze, het grondprincipe van het Schoolpact en het instrument van de schoolvrede, nog zal overgaan tot de oprichting, de instandhouding of de subsidiëring van nieuwe onderwijsinstellingen. Deze vaststelling wordt trouwens geïllustreerd door de tendens die sinds 1973/1974 in omgekeerde richting is gegaan. Wij hebben allemaal gevoeld dat de proliferatie van onderwijsinstellingen op zichzelf niet noodzakelijk een goed was. Er is een hele beweging gekomen naar rationalisatie van onze onderwijsvormen en onderwijsniveaus. Dat proces van rationalisatie, dat bij de herziening van het Schoolpact in 1973 werd op gang gebracht, heeft nog geen eindpunt gekend.

Ik wilde hier de nadruk leggen op een nieuw element dat, naar mijn gevoelen, beslissend is geweest in het onderwijsbeleid sinds 1958, namelijk de introductie van de deelneming van de ouders aan het onderwijsgebeuren. Bij de ouders is het bewustzijn ontstaan dat zij zelf kunnen beslissen over de inhoud en de vorm die aan het onderwijs en de opvoeding van hun kinderen moet worden gegeven.

Uitgaande weliswaar van een ander standpunt dan de heer Seeuws, is mijn reflectie vandaag dat wij, geconfronteerd met de noodzaak van de begrotingen van Nationale Opvoeding binnen bepaalde grenzen te houden, geconfronteerd dus met geldgebrek, moeten zorgen dat de verworvenheden van de schoolvrede niet teniet worden gedaan. Anderzijds moet de nieuwe stelling, namelijk dat de

ouders in eerste instantie beslissen over de inhoud en de vorm van onderwijs en opvoeding van hun kinderen, in de realiteit worden omgezet.

Om daarover iets te kunnen zeggen, iets meer dan wat ik persoonlijk daarover denk en wat niet altijd zo belangrijk hoeft te zijn, heb ik een leduurinspanning gedaan. Ik durf mijn collega's en wellicht ook de ministers te verwijzen naar het werk dat gepresteerd werd door het *Centre pour la recherche et l'innovation dans l'enseignement* — CRIE, dat werkt onder de auspiciën van de OESO en dat een reeks studies heeft gepubliceerd over *Financement de l'enseignement primaire et des objectifs fondamentaux de l'école*. Het betreft een achttal studies die betrekking hebben op een dertiental landen-leden van de OESO, waarin uiteengezet wordt op welke wijze de financiering van het basisonderwijs in die landen geschiedt en welke objectieven daarmee worden nagestreefd.

In de Belgische werkwijze bestaat reeds een prefiguratie van mijn stelling, namelijk op het niveau van de universiteiten en gedeeltelijk ook op het niveau van de niet-universitaire instellingen van het lange type. Uit deze studies over het basisonderwijs die vooral interessant zijn omdat de bestudeerde landen een verschillende politieke achtergrond hebben wat betreft meerderheden en minderheden — wat belangrijk is omdat men dan kan abstraheren van de eigen nationale spanningspunten — maak ik op dat men in deze OESO-landen uitgaat van de gedachte van gelijke behandeling van de ouders van de kinderen die de onderwijsinstellingen bezoeken, opgericht of in stand gehouden dank zij publieke middelen. Ik meen, collega's, dat wij in België er niet zullen uitkomen, tenzij wij de financiering van onze onderwijsinstellingen langs deze weg oriënteren.

Ik ben bezig met een *case study* in een gemeente die ik goed ken waar naast een rijkslagere school drie vrije gesubsidieerde lagere scholen en een bloeiende gemeentelijke lagere school bestaan. De lering die ik uit mijn lektuur heb gehaald zal ik proberen toe te passen op de studie van deze onderwijsinstellingen, om aan de hand van een concrete situatie te trachten aan te tonen wat onze huidige inspanningen zijn zowel van de overheid als van de lagere besturen en eventueel ook van privé-instanties, om deze onderwijsinstellingen te doen functioneren, en te vergelijken met wat het aan de gemeenschap zou kosten indien wij een stelsel zouden ontwikkelen dat vergelijkbaar is met wat er bestaat in de meeste ons omringende landen, namelijk een financiering die gericht is op het bestrijden van de kosten mits het konsekwent hanteren van het beginsel «gelijke behandeling van ouders en kinderen».

Deze financiering van het lager onderwijs bestaat hoofdzakelijk uit twee aspecten: een gedeelte van de financiering volgens het aantal kinderen — financiering per hoofd — en een gedeelte van de financiering volgens het aantal klassen. Ik ga hier technisch niet op in. Ik wil alleen een opening maken naar een nieuwe benadering.

Of wij het willen of niet, wij zullen in België moeten overgaan tot een heroriëntering van het financieren van onze onderwijsinstellingen om niet te vervallen in de moeilijkheden die de heer Seeuws terecht vreest.

De heer Seeuws maakt op het ogenblik deel uit van de oppositie maar ook hij, als medeondertekenaar — in ruime zin dan — van het Schoolpact, is eveneens bekommerd om de schoolvrede. Het is hem niet mogelijk de regeringspolitiek te steunen; dit wordt niet van hem verwacht. Dit is de taak van de meerderheid. De heer Seeuws is beducht dat de regering gedwongen zal zijn, zoals ook de vorige ministers die tot zijn strekking behoorden gedwongen zouden zijn geweest indien ze de begroting 1982 hadden opgemaakt als een voortzetting van de begroting 1981, maatregelen te nemen die de schoolvrede zouden kunnen in gevaar brengen.

Ik ben daar in gelijke mate voor bevreesd. Daarom ga ik na, niet voor het jaar 1982, maar in het perspectief van de toekomst, of we niet samen de kwaliteit van het onderwijs kunnen handhaven, wetende dat voor het decennium waarvoor we staan de middelen niet zullen toenemen zoals dat is geschied tussen de jaren 1960 en 1980. Dat laatste is een zekerheid. We moeten onderzoeken of we de kwaliteit van het onderwijs kunnen handhaven door een andere aanpak, waarbij ik aanneem dat de vrije keuze een verworvenheid is, en tegelijkertijd inspelen op wat de ouders van ons eisen, om het even welke opvatting die ouders hebben. Zij eisen namelijk dat het onderwijs dat uit publieke middelen wordt gestijfd een opleiding garandeert die van gelijke kwaliteit is, ongeacht de keuze die de ouders voor hun kinderen hebben gemaakt. Dat is een uitdaging waar we bezig moeten mee zijn. Dat zij niet onmogelijk is, mits het behoud van de goede samenwerking zoniet van het vertrouwen tussen de verschillende soorten onderwijsinstellingen, zij het van de Staat, op een pluralistische, katholieke of vrijzinnige basis, wordt bewezen op het niveau van de universiteiten. We hebben daar een model van

financiering dat uitgaat van een gelijke behandeling. Indien zulks mogelijk is op dat zeer hoog niveau, meen ik als democraat, in acht genomen dat we de middelen zullen moeten beperken waarover we beschikken voor andere niveaus, dat we de kwaliteit moeten handhaven door te onderzoeken of we een andere financiering zouden kunnen ontwikkelen.

Mijnheer de Voorzitter, heren ministers, geachte collega's, ik dacht dat het beter was bij de bespreking van een begroting die in feite voorbij is niet de begroting als dusdanig te behandelen. Het is te vroeg om de besparingsmaatregelen van de regering in detail te bespreken, vermits we die, objectief beschouwd, nog niet kennen. U kent ze niet, mijnheer Seeuws, ik ook niet.

Wat er ook moge gebeuren, 1982 is voor mij een interruptie. Laten we van 1982 gebruik maken om na te gaan of we de ideeën die ik zoeven heb mogen ontwikkelen, of de ideeën door anderen ter zake naar voren gebracht, kunnen gebruiken om voor 1983 en voor de rest van de jaren tachtig een financiering van de onderwijspolitiek te ontwikkelen die de kwaliteit van het onderwijs handhaaft. Laten we eerlijk zijn tegenover elkaar, en niet stellen dat de ene of andere onderwijsfinanciering merkkelijk goedkoper zou zijn, indien de ene of de andere partijpolitieke optie of een optie in verband met het onderwijsbeleid voortkomende uit een partijpolitieke vertolking van een maatschappelijke opvatting op exclusieve wijze zou worden ingevoerd.

Zolang een bepaalde maatschappelijke opvatting niet over een meerderheid beschikt om de eigen mening onverkort te doen gelden, is het praten voor de galerij. Dat is overigens ook de opvatting van de Christelijke Volkspartij. Indien ze in het land zou beschikken over een meerderheid om bepaalde onderwijspolitieke opvattingen door te duwen, dan nog zou de Christelijke Volkspartij niet het recht hebben om een politiek te voeren waarbij geen ruimte zou bestaan voor de keuze en de opvatting van ouders die een andere maatschappelijke filosofie hebben dan degene die ten grondslag zou kunnen liggen aan die van de meerderheidspartij.

Mijnheer de Voorzitter, tot daar wat ik bij deze gelegenheid aan de ministers en aan mijn collega's van de Senaat wilde zeggen. (*Applaus op de banken van de CVP.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Rouck.

De heer De Rouck. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, ik evenmin zal over de cijfers van de begroting 1981 spreken. Ik sluit mij aan bij de vorige sprekers waar zij hebben gewezen op het denigreren van ons politieke leven. Wij hebben daarvan met deze begroting een prachtig voorbeeld. Het is niet de schuld van de huidige minister maar de fout van ons politiek leven en, wij moeten dat erkennen, van de onmacht van het Parlement dat wij de begrotingen niet tijdig kunnen bespreken om besparingen voor te stellen of wijzigingen aan te brengen. Nu is de tijd verstreken en kunnen wij nog moeilijk besparen op uitgaven die reeds lang werden gedaan.

Ik wil, vanuit mijn vroeger leraarschap in het rijksonderwijs en andere onderwijsnetten enige ervaring ten beste geven nu wij hier ietwat rustig bij mekaar zitten.

Ik moet zowel de fouten als de degelijkheid van de verscheiden onderwijsnetten erkennen. Er zijn goede en minder goede scholen, leerkrachten en leerlingen. Als leraar heb ik altijd mijn best gedaan en geprobeerd in de scholen de rol te vervullen die van een leraar wordt verwacht.

In 1963 ben ik gastleraar geweest aan een Duits gymnasium. Ik heb daarna in 1964 mijn ervaringen in een rapport verwerkt, rapport dat ik destijds aan het ministerie heb bezorgd maar waarvan ik vrees dat het wel in de papiermand zal zijn terechtgekomen. Ik wil, mijnheer de minister, u echter graag een exemplaar bezorgen. Ik heb bij die gelegenheid gewezen op de grondigheid en de zelfstandigheid van de Duitse gymnasia, zowel trouwens in West- als in Oost-Duitsland. Ik heb in beide onderwijssystemen die nochtans zeer verschillend zijn, dezelfde grondigheid en zelfstandigheid vastgesteld. Het is nuttig om na te gaan hoe dat komt. Herinneren wij er terloops aan dat de Duitsers ongeveer 60 pct. van alle wetenschappelijke publicaties ter wereld voor hun rekening nemen. Zo blijkt althans uit statistieken van de Unesco.

Zonder naar het verleden te kijken, moeten wij vaststellen dat dit te danken is aan het onderwijssysteem. Ik heb dat in Duitsland als jong leraar met grote verbazing kunnen ondervinden.

Als conclusie van mijn rapport had ik in 1964 neergeschreven: «Het is ons opgevallen dat het middelbaar en dus ook het technisch onderwijs in een land met een christelijke politieke meerderheid, bijna volledig in handen is van de Staat».

In de grote steden vinden wij enkele *Privatschulen* die echt hun ontstaan niet te danken hebben aan confessionele overwegingen maar waarlangs een deel van de mislukten aan de staatsgymnasia nog tracht tot de *Reifeprüfung* te komen.

De lagere scholen, die soms wel confessioneel zijn, krijgen felle aanvallen te verduren van een groot deel van de pers, die daarin een verlies aan krachten ziet en ook aan centen.

Als wij gewaagden van ons Belgisch schoolsysteem, waar zelfs confessionele technische scholen bestaan, dan vroeg een zeer christelijk leraar ons of wij in België soms ook christelijke machines hadden.

Dat is geen aanval op het vrij onderwijs, mijnheer de minister. Integendeel, ik heb immers ook kinderen in dat vrij onderwijs. Het is enkel een bedenking die ik toen heb gemaakt omdat wij onze machines zowel kunnen laten bedienen door confessionelen als niet-confessionelen. Wanneer wij pluralistisch ingesteld zijn en met goede wil bezielde zijn, kunnen we beide onderwijsnetten van die machines laten gebruik maken, wat reeds een aanzienlijke besparing zou zijn.

Tot slot had ik toen geschreven: «Dit alles doet bij ons de vraag oprijzen of wij met onze twee schoolsystemen» — er zijn er eigenlijk drie of zelfs zes, want er is een groot verschil tussen de Waalse en de Vlaamse aanpak van ons onderwijs — «wel in staat zullen zijn dat degelijk onderwijs te verschaffen dat wij in het Europa van morgen zullen nodig hebben.» Ik voeg er nu aan toe: en in de wereld van vandaag.

Wij weten nu — en het is niet onze schuld — dat wij voor zeer grote moeilijkheden staan, dat wij enerzijds moeten besparen en dat anderzijds de kwaliteit van ons onderwijs moet worden gered. Wij moeten ook zorgen voor de tewerkstelling. Dit kan gebeuren door de leerplicht uit te breiden en ook door de normen te verminderen. Ik meen dat het onwaardig is dat kleuterleidsters en leraren in het basis- en het middelbaar onderwijs, met kinderen die moeilijker en moeilijker worden, nog altijd worden geconfronteerd met de huidige hoge normen.

Ik ga ermede akkoord dat in vele gevallen klasseraden, waar gesproken wordt over statistieken en grafieken — ik heb dat meer dan twintig jaar geleden ook meegemaakt — verloren tijd zijn. In die klasseraden houdt het onderwijzend personeel zich twee à drie uur per week bezig met statistieken en grafieken. Maar een leraar, goed of minder goed, kent gewoonlijk zijn leerlingen en heeft die grafieken en statistieken niet nodig.

Een collega zei, toen de klasseraden en de statistieken werden ingevoerd: «Ce n'est pas un système fiché, c'est un système fichu.» Ik meen dan ook dat daar mag worden beperkt.

Wat de tewerkstelling betreft, mijnheer de minister, bent u in een interview met een groot weekblad in tegenspraak. U zegt enerzijds: «Mijn zorg is te besparen zonder afbreuk te doen aan de kwaliteit en de tewerkstelling van het onderwijs.» Anderzijds zegt u: «Qua normen durf ik niets uitsluiten. Ik durf mij niet uitspreken over hoeveel mensen zouden wegvallen.»

Wat kunnen wij doen? Ik denk aan niet-vervanging, meer deeltijdse jobs, vergroting en mobiliteit.

Het gevaar is dus niet denkbeeldig dat de normen, die momenteel al té hoog zijn, nog zullen worden verhoogd.

Ik kom nog even terug op het probleem van de leerkrachten. Zij vragen inderdaad tewerkstelling, maar is er al gedacht aan de kwaliteit van de tewerkstelling?

Weet men welke onrechtvaardigheden werden begaan onder andere door de zgn. renovatie van het onderwijs en door het uitschakelen van het technisch onderwijs? Honderden, zoniet duizenden leraars werden verplaatst, kregen andere uren, vlogen van school tot school, kregen interims van enkele dagen of enkele weken en konden zo gedurende jaren geen stagiair worden.

Is dat bevorderlijk voor het onderwijs? Vele leerkrachten zijn het na tien jaar interims in het onderwijs kotsbeu geworden. Zij kunnen voor dat onderwijs helemaal geen enthousiasme meer opbrengen.

Het statuut voor de leerkrachten in het rijks- en vrij onderwijs is goed, maar het moet anders en eerlijker worden gehanteerd en het mag niet worden gepolitiseerd. De leerkrachten vragen zekerheid inzake hun pensioen en zij stellen zich bange vragen over de verschillende maatregelen van de regering, ook over de inhoud van de omschakeling van technisch onderwijs naar VSO en vervolgens naar gerenoveerd beroepsonderwijs.

U hadt het ook over de band tussen onderwijs en industrie. U heeft er zeer voorzichtig op gewezen dat wij het onderwijs zo ruim mogelijk algemeen vormend moeten houden. Ik ben ook voor algemeen vormend onderwijs. In de huidige maatschappij moeten wij

echter ook denken aan de noden van de industrie en van onze administratie. Het was fout het rijkstechnisch onderwijs zo maar af te schaffen. Er zaten immers zeer goede dingen in dit technisch onderwijs, al was het minder algemeen vormend. Ik heb o.a. ook les gegeven in het niveau A2 en ik kan u verzekeren dat de algemene vorming in het A2-onderwijs vroeger veel beter was dan nu in wat men het algemeen vormend onderwijs noemt. Nu kennen de leerlingen er geen literatuur of geen geschiedenis meer. Zij hebben geen talenkennis meer. Ik was vroeger leraar aan een militaire school. Welnu, men stelt vast dat de kennis van het Nederlands bij Franstaligen en van het Frans bij Nederlandstaligen in de militaire school derwijze is dat het peil van de talenkennis moest worden verlaagd tot drie of vier op tien — zeker in het Waalse gebied — om voldoende kandidaten door de talenproef te kunnen krijgen en toe te laten voor de andere vakken. Dit is de situatie op het ogenblik.

Daarenboven kunnen de leerlingen als zij 15 of 18 jaar zijn niet meer aan een draaibank staan of kennen zij geen steno of dactylo meer, alhoewel dat op hun diploma vermeld is. Wat is er toch gebeurd met de kwaliteit van ons onderwijs? Hebben wij eigenlijk nog wel kwaliteitsonderwijs? Verliezen industrie en administraties nu geen jaren voor de opleiding van hun personeel, wat eigenlijk in het onderwijs had moeten gebeuren?

Inzake het vernieuwd secundair onderwijs, heb ik mijn eigen mening. Ook daar zijn zeker goede en minder goede ervaringen vast te stellen in grote inspanningen geleverd zeer dikwijls in moeilijke omstandigheden. Ik wil u echter het vernietigend oordeel laten horen van professor Gerlo, toch een eminente persoonlijkheid inzake onderwijs, die jarenlang pedagogisch verantwoordelijk was voor de studenten van de Vrije Universiteit van Brussel. In een reeks artikelen over het VSO onder de titel «Het demasqué is begonnen», schreef hij: «Het ziet ernaar uit dat de VSO-vloed die ons traditioneel middelbaar onderwijs moest wegspoelen, tot stilstand is gekomen. De ministers van Nationale Opvoeding, die gehoopt hadden dat ook in het katholieke net het zogenaamde type I tegen 1984 zou veralgemenend zijn, komen bedrogen uit. De rampzalige toestand waarin 's Rijks financiën zijn terechtgekomen, is hieraan niet vreemd. Het blijkt immers dat het VSO of type I vijftien pct. meer kost dan type II. Het blijkt bovendien dat onder meer door een verder doorgedreven veralgemening van type I in Wallonië het Waalse middelbaar onderwijs naar verhouding miljarden meer opslokt dan het Vlaamse, zodat het Belgisch Parlement in deze aangelegenheid in alle opzichten trouw is gebleven aan zijn reeds gevestigde faam: enerzijds wetten stemmen zonder zich af te vragen waar die financieel naartoe leiden, anderzijds *in casu* op het vlak van het middelbaar onderwijs ervoor zorgen, dat Wallonië veel meer uitgeeft dan Vlaanderen en de Vlaamse belastingbetaler hiervoor laten opdraaien.

Men zou allicht verzachtende omstandigheden kunnen pleiten indien het hier een onderwijshervorming betrof die niet alleen 15 pct. duurder, maar ook 15 pct. beter is. Het tegendeel is echter waar. VSO kost 15 pct. duurder en is, zacht uitgedrukt, 30 pct. slechter. Dat inzicht wint nu overal veld en is de voornaamste reden voor de stagnatie van VSO.»

Ik vraag mij af, mijnheer de minister, of wij ons niet moeten bezinnen over een radicale federalisering van het onderwijs — daar pleiten wij al jaren voor en dat is ook het standpunt van de Volksunie — waarbinnen ook de pluralistische school een plaats moet krijgen. Tot nog toe heeft niemand hierover gesproken. Ik behoor niet tot de onverzoenbaren noch tot de mensen die geloven dat de leerlingen zo onverzoonbaar zijn en dat de pluralistische school geen kans kan krijgen. Nu wij voor een moeilijke keuze staan qua financiering, moeten wij de idee van de pluralistische school zeker op nieuw onderzoeken en langzaam ingang doen vinden.

In verband met de culturele autonomie die wij langzamerhand aan het opbouwen zijn, zou ik enkele nevenvragen willen stellen, mijnheer de minister, over de facilitaire scholen in Ronse en Komen. Wat zal er gebeuren met de technische school en de verpleegstersschool in Ronse waar soms les gegeven wordt voor één en twee leerlingen? Wat zal er gebeuren in Komen waar de Vlamingen recht hebben op een school en heel wat meer leerlingen zijn?

In het onderwijs, mijnheer de minister — en daarmee wil ik besluiten —, hebben wij in de eerste plaats rust nodig. Het moet even gedaan zijn met al die onderwijshervormingen of *would be*-hervormingen. Vele mensen op bijna alle vorige kabinetten voelden zich geroepen om te hervormen. Ze hadden liever gedacht aan beter vormen. Wij hebben zekerheid nodig voor de leerlingen en voor de leerkrachten. Wij hebben grondigheid nodig. Wij hebben een onderwijs nodig aangepast aan de noden van de maatschappij. Deze noden zijn op het ogenblik zeer groot en veranderen vlug. Zeker, het onderwijs moet ook door de maatschappij worden geholpen, want de maatschappij geeft zeer dikwijls de schuld aan het onderwijs, ter-

wijl zij zelf verantwoordelijk is voor de vervlakking. Wij hebben zeker geen onderwijs nodig alleen voor een elite, maar we hebben zeker een onderwijs nodig waar de elite van de geest op de beste plaats komt, daar waar zij moet staan. Ik wil bovendien geen onderscheid maken tussen de elites van de handvaardigen en de verstandelijk begaafden. Want ook de handvaardigen moeten op de beste plaats terecht komen. En voor beide onderwijsvormen moet de kwaliteit het halen op de kwantiteit. Thans vechten wij in de drie onderwijsnetten voor het behoud van de kwantiteit. Men wil zoveel mogelijk leerlingen, ten einde zoveel mogelijk leerkrachten te kunnen behouden, ten koste van de kwaliteit. Zolang wij op die manier verder gaan, communautair belast en belast met verschillende onderwijsystemen, zullen wij zeer weinig aan onze begrotingen kunnen veranderen.

Dan zullen wij verplicht blijven toe te geven aan de kwantiteit ten nadele van de kwaliteit. Voor een beter, grondiger, kwaliteitsonderwijs is er in dit land een mentaliteitsverandering nodig, tegen verzuijing, tegen politisering en tegen nivellering.

Wat ik in 1964 heb geschreven geldt nog: ons onderwijssysteem is niet aangepast — en na twintig jaar nog altijd niet — aan de eisen van het Europa en van de wereld van morgen. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

M. le Président. — La parole est à M. Pecriaux.

M. Pecriaux. — Monsieur le Président, messieurs les ministres de l'Education nationale, chers collègues, le 27 août 1980, le cabinet restreint de politique générale a invité le ministre de l'Education nationale, secteur français, à prendre toutes les dispositions utiles en vue d'ouvrir, dès le 1er septembre 1980, à l'athénée royal de Comines une section d'enseignement primaire dans laquelle la langue de l'enseignement serait le néerlandais.

Il faut également rappeler que le cabinet restreint de politique générale avait précisé que cette section primaire serait organisée à la condition que les normes de population scolaire soient atteintes; celles-ci sont déterminées par l'arrêté royal du 27 octobre 1966 fixant les normes de population scolaire dans les écoles maternelles et primaires.

Il a été constaté à la fin du mois de septembre 1980 que les normes requises, 16 élèves, n'étaient pas atteintes. C'est alors que le gouvernement de l'époque a pris la décision d'accorder une dérogation et de maintenir provisoirement jusqu'au 30 juin 1981 la classe primaire en langue néerlandaise annexée à l'athénée royal francophone de Comines.

Pour l'année scolaire 1981-1982, le nombre de dérogations aux normes de population scolaire a été nettement réduit. Les dérogations accordées l'ont été après un examen sérieux effectué par le cabinet de l'Education nationale en étroite collaboration avec l'administration mais aussi avec les responsables de l'enseignement subventionné officiel et de l'enseignement subventionné libre.

La classe flamande annexée à l'athénée royal francophone de Comines n'atteignait toujours pas, le 30 septembre 1981, les normes requises. Aussi, compte tenu du nombre réduit de dérogations, j'en ai parlé, mais aussi compte tenu des difficultés pédagogiques et d'organisation rencontrées dans beaucoup d'établissements, le ministre de l'Education nationale, secteur français, n'a pas accordé une dérogation à la classe flamande pour l'année scolaire 1981-1982.

La situation est claire: il n'existe plus depuis octobre 1981 de classe primaire néerlandophone dans l'enseignement de l'Etat à Comines.

Toutefois, une classe maternelle et une classe primaire de langue néerlandaise sont organisées dans les bâtiments du centre culturel flamand à Comines.

Je souhaiterais obtenir des réponses précises aux questions suivantes, réponses qui engagent non seulement les deux ministres de l'Education nationale mais l'ensemble du gouvernement.

Quel est le pouvoir organisateur de la classe maternelle et de la classe primaire de l'enseignement néerlandais organisées à Comines?

De quel établissement d'enseignement dépendent ces deux classes?

Quelle est la situation administrative du personnel?

Qui rémunère ce personnel et par qui est-il inspecté?

Est-il exact que des parents flamands de Comines ont demandé l'ouverture à Comines, au 1er septembre 1982, d'une école maternelle et primaire de l'enseignement subventionné libre? (*Applaudissements sur les bancs socialistes.*)

De heer De Bondt. — U kent zelf het antwoord op deze zes vragen.

De heer Vandezande. — U hebt veel onzin verteld.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Vandersmissen.

De heer Vandersmissen. — Mijnheer de Voorzitter, heren ministers, geachte collega's, de bespreking van het wetsontwerp tot vaststelling van de begroting van een departement biedt, in normale omstandigheden, de gelegenheid het geplande beleid aan een kritisch onderzoek te onderwerpen. Wij waren helaas reeds gewoon geworden aan laattijdig ingediende onderwijsbegrotingen. Deze maal echter staan wij voor de potsierlijke, maar ook bedroevende toestand dat wij de begroting voor 1981 bespreken, hoewel het begrotingsjaar integraal voorbij is. Dit maakt ernstig politiek werk onmogelijk. Op deze wijze wordt de parlementaire taak van controle en opbouw meedenken een lachertje. Maar deze kritiek richt zich in feite tot de vorige regering en meer bepaald tot de toenmalige socialistische onderwijsministers.

Wij weten nu in welke moeilijke omstandigheden van onderschatte uitgaven en hopeloos vertraagde en onvolledige begrotingsramingen deze regering haar taak heeft moeten opnemen. Ik hoop evenwel dat deze regering en haar ministers een uiterste inspanning zullen weten op te brengen om de diverse begrotingen — en in het bijzonder de « zware » onderwijsbegroting — binnen een aanvaardbare tijd aan het Parlement te kunnen voorleggen.

Ik wens dan ook niet de balans op te maken van het socialistisch onderwijsbeleid van vorige jaren. In vroegere uitzettingen heb ik gewezen op de verregaande improvisatiestijl, op het gemis aan een sluitende vernieuwingsvisie voor het onderwijs op half-lange termijn, op de nachtmerrie van partij- en syndicaalgekleurde aanstellingen. Laat ons hopen dat met deze nieuwe regeringsploeg achter deze mistoestanden een definitief punt zal worden gezet. De huidige onderwijsminister echter beheert het reusachtige onderwijsdepartement sinds te korte tijd om een, door harde feiten gefundeerde, evaluatie te kunnen voorleggen. Hij heeft nog het voordeel van een openliggende toekomst. Maar uit sommige van zijn verklaringen, persgesprekken en eerste initiatieven tekenen zich evenwel enige te verwachten concrete beleidslijnen af, die het voorwerp van bezorgdheid en onrust — en dit is een zeer voorzichtige formulering — in onderwijskringen uitmaakt. Ik wens minister Coens dan ook op enige problemen te wijzen en mogelijke alternatieven te suggereren.

Als PVV'er, behorend tot een regeringspartij die haar verantwoordelijkheid nadrukkelijk wenst op te nemen, ben ik mij volkomen bewust van de absolute noodzaak van besparingsmaatregelen. En besparingen in het onderwijs met zijn zeer hoge personeelsuitgaven is voor de minister een bijzonder zware opgave.

Evenwel moet mij van het hart of de voorgestelde besparingsmaatregel op de klasseraden — het niet meer opnemen van de klasseraad als een gehonoreerde onderwijstaak, waardoor honderden, mogelijk enige duizenden betrekkingen in gevaar komen — te verantwoorden valt. De klasseraad vormt zowat de spil, waar rond het vernieuwd secundair onderwijs draait. De minister verklaart en herhaalt wel in diverse kranteninterviews dat hij het VSO niet wenst af te takelen, dat hij, integendeel, overtuigd is van de vernieuwingskracht van het VSO. Maar spreken de feiten dit niet tegen? Besparingen zijn, ook in het onderwijs, helaas noodzakelijk. Moet men niet veeleer gaan zoeken naar besparingen door middel van een meer rationeel gebruik van de huidige overvloed van onderwijsinfrastructuur? Moet niet gedacht worden aan een genuanceerde sanering van het leerlingenvervoer, aan een herdenking van de « centrale aankooppolitiek » op het vlak van het kostenverslindend onderwijsmaterieel? Kan het nog in deze crisistijd dat aan diverse universiteiten naast elkaar zeer gespecialiseerde opleidingen worden gegeven voor slechts enkele studenten?

Trouwens, is deze VSO-besparingsmaatregel niet te eenzijdig op het rijksonderwijs gericht, onderwijs dat nu eenmaal integraal — en opgelegd — is overgeschakeld op het VSO-onderwijstype, daar waar in het vrij katholiek onderwijs het klassieke humanioraat nog voor een behoorlijk deel bestaat? Het gaat toch niet op dat één onderwijsnet, tengevolge van vroegere regeringsbeslissingen, nu hoofdzakelijk de besparingsrekening dient te betalen.

Ik zou dan ook graag van de minister vernemen hoeveel ambten van leraren door deze maatregel in gevaar komen, hoeveel van deze getroffen leerkrachten tot het rijksonderwijs behoren en hoeveel tot het vrij onderwijs.

Liggen trouwens uw benaderingswijze van de in het vooruitzicht gestelde leerplichtverlenging en de daarbij horende herschikking van de beroepsschool en uw aandacht voor de problematiek van de internaten niet in de allereerste plaats in het verlengde van gevoeligheden, zoals deze specifiek leven in het vrij onderwijs?

Waarom blijkt met geen woord dat de oprichting en werking van een «Hoge raad voor het pluralistisch onderwijs» ook tot uw beleidsbelangstelling behoort? Nochtans weet u dat deze materie aansluit bij gevoeligheden in een ruim deel van het rijksonderwijs.

Welke concrete initiatieven — geen goedbedoelde gewillige gedachten, maar nuchtere feiten — zult u nemen, mijnheer de minister, waardoor het rijksonderwijs aan zijn broodnodige autonomie eindelijk toekomt?

En daarbij sluiten enige problemen nauw aan; het onderwijs, als geheel, heeft nood aan een pedagogisch-didactische planning inzake uitbouw en overwogen vernieuwing. Het is de hoogste tijd de her en der versnipperde begeleidingsinstanties en studiediensten te bundelen. Ik denk aan de zogenaamde VLO-teams, de commissie onderwijsvernieuwing basisschool, de talrijke maar verspreide bijscholingsinitiatieven enzovoort. Een rationeel opgezet, zorgvuldig doorzacht beleidsinstrument zou hier een prachtige taak van besparende coördinatie en verrijkende bijsturing kunnen vervullen.

Mijnheer de minister, het onderwijs bepaalt in grote mate de toekomstmogelijkheden van onze jeugd. Uw verantwoordelijkheid is zeer groot. Wees de inspirerende onderwijsminister van «alle» scholen. U zult dan op ons waakzaam en nauwgezet toezien vertrouwen kunnen rekenen. (*Applaus op de liberale banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw De Pauw.

Mevrouw De Pauw-Deveen. — Mijnheer de Voorzitter, heren ministers, geachte collega's, de minister is van plan de normen in het onderwijs te wijzigen. De Nederlandse scholen te Brussel genieten gunstnormen. Iedereen weet waarom die er zijn. De Franstaligen protesteren daartegen, vergetend dat die gunstnormen één van de prijzen waren van de vrijheid van het gezinshoofd. Die vrijheid willen ze natuurlijk niet afschaffen! Nu nog altijd zijn die normen noodzakelijk, gezien de gespreidheid van de Vlaamse bevolking te Brussel. Tussen haakjes weze opgemerkt en herinnerd aan de Frans-taligen dat er ook gunstnormen zijn in bepaalde streken in Wallonië wegens de demografische toestand aldaar.

De uitbouw van het Vlaamse onderwijs in de hoofdstad van het land mag niet worden afgeremd noch afgebouwd. Opdat de Vlaamse inwoners van de hoofdstad zich thuis zouden voelen, moeten ook hun kinderen naar Vlaamse scholen kunnen gaan. De SP is dan ook zeer bezorgd om het behoud van die gunstnormen voor de Brusselse Nederlandstalige scholen.

Zou de minister ons de zekerheid kunnen geven dat aan de bestaande normen niet zal worden of kunnen geraakt? (*Applaus op de socialistische banken.*)

M. le Président. — La parole est à M. Humblet.

M. Humblet. — Monsieur le Président, mesdames, messieurs, je voudrais, à propos du budget de l'Education nationale, secteur français, exprimer mes préoccupations quant à la qualité de l'enseignement, en général, et de l'enseignement secondaire, moyen et technique, en particulier, en liaison avec les taux d'encadrement et les normes.

En effet, monsieur le ministre, nous apprenons, par la presse, que vous envisageriez des licenciements importants d'enseignants et de nouvelles modifications des normes.

Il convient là de se livrer franchement à une réflexion fondamentale. Nous savons tous que des centaines de licenciés, de régents, d'instituteurs, d'éducateurs n'ont pas d'emploi et émargent au chômage. Pourtant, ils coûtent cher au Trésor. Dès lors, on peut se demander si l'on ne pourrait pas trouver là des hommes pour éduquer la jeunesse, peut-être à titre transitoire, sans engager des dépenses supplémentaires. Avec un peu d'imagination, on pourrait peut-être opérer un simple transfert budgétaire de l'Onem à l'Education nationale et utiliser le troisième circuit de travail.

Ce problème est préoccupant parce que la qualité même de l'enseignement, comme l'emploi de centaines d'hommes et de femmes qui ont voulu se consacrer à l'éducation de la jeunesse sont en cause.

Mais cette question a également des retombées indirectes. Je fais ici allusion aux quelque 180 enseignants de la communauté française détachés dans les organisations de jeunesse.

On lit également dans la presse qu'il serait question de supprimer ces détachements.

Entendons-nous bien. Quotidiennement, nous constatons, dans pas mal de communes, que des jeunes de 15 ou 16 ans sont désœuvrés et passent leur temps dans la rue, parce qu'ils ne sont plus sco-

larisés ou scolarisables vu leurs caractéristiques personnelles. Nombre d'entre eux n'ayant pas les diplômes requis ne perçoivent même pas d'allocation de chômage.

En présence d'une telle situation, au lieu d'aider davantage les organisations de jeunesse, compte tenu du rôle important qu'elles remplissent, il serait question, au contraire, de supprimer l'aide qui leur est attribuée.

Certes, il est exact qu'à court terme, on fera une économie en termes budgétaires. Mais à moyen terme, on dépensera dix fois plus, car il faudra alors assurer du travail, non pas préventif, mais thérapeutique, à l'égard de violents et de drogués.

Ayons plutôt une vue d'ensemble des choses. Décloisonnons éventuellement certains budgets et tenons compte des conséquences très graves sur la jeunesse de certaines mesures envisagées.

Le deuxième volet de mon intervention, monsieur le ministre, est lié à un certain nombre de problèmes dont vous n'avez pas encore eu l'occasion d'entretenir le Parlement. Certes, vous avez déjà exposé le problème à la presse. De plus, vous avez beaucoup d'idées, mais ceci est normal pour un pédagogue.

Il faudrait savoir si vous avez l'intention de traduire les idées que vous exprimez en projets à soumettre aux Chambres législatives.

Un premier point d'interrogation se pose au sujet de vos préoccupations quant à la suppression éventuelle de l'examen de maturité et à l'éventuel examen d'entrée dans l'enseignement universitaire, après une espèce de période probatoire.

Je suis profondément convaincu que les réformes pratiquées en 1964 dans l'enseignement secondaire, et en particulier l'introduction de l'examen de maturité, nécessitent qu'on repense le passage de l'enseignement secondaire à l'enseignement supérieur, en liaison avec l'impératif du développement de passerelles entre l'enseignement universitaire proprement dit et l'enseignement supérieur non universitaire. Des économies majeures pourraient être réalisées de ce fait, non pas d'abord en termes de francs, mais en termes d'hommes. Je voudrais m'expliquer à ce sujet.

Je me base sur le nombre d'étudiants universitaires ayant doublé une première candidature ou une deuxième candidature; après trois ans passés à l'université, beaucoup n'ont aucun diplôme et n'ont finalement recueilli que de l'aigreur.

Tenant compte de l'échec que cela représente pour des centaines de jeunes et du coût moyen d'un étudiant universitaire — un étudiant en première candidature de médecine, en particulier, nécessite une intervention directe de l'ordre de 300 000 francs, en dehors des autres frais, comme les bourses, et ceux supportés par l'intéressé lui-même et par sa famille —, j'estime qu'une solution doit être trouvée. Mais il faut que celle-ci respecte le droit de tous aux études et la liberté d'accès de tous à toutes les catégories d'études. A ce propos, je voudrais vous interroger sur vos intentions.

Vous affirmez, monsieur le ministre, dans vos déclarations à la presse qu'il faut mettre d'abord l'accent sur l'enseignement de la langue maternelle qui, pour la plupart des élèves, est la langue de l'enseignement, et ensuite sur l'enseignement de l'autre langue nationale et d'une langue étrangère. Je voudrais m'efforcer ici d'être extrêmement précis. Je crois comme vous, monsieur le ministre, que la dégradation de la maîtrise de la langue de l'enseignement est dramatique pour la plupart des jeunes. Dans la mesure où une langue n'est pas simplement un instrument de communication, mais aussi un facteur essentiel de la personnalité, les mesures allant dans le sens d'un renforcement d'une bonne connaissance de la langue de l'enseignement méritent d'être encouragées.

D'autre part, tant pour les francophones bruxellois que pour les Wallons et, peut-être dans une certaine mesure pour les Flamands, il est essentiel de motiver à l'étude de la seconde langue, afin de sortir d'un univers culturel unique et d'un outil de communication unique. Cette clef est indispensable. Il faut tout faire dans cette voie, à partir surtout du début de l'enseignement secondaire, dès que la maîtrise de la langue maternelle est parfaite. Pour ce faire, la valeur du libre choix de la seconde langue est essentiel et, à mes yeux, il devrait d'ailleurs être introduit à Bruxelles également, car c'est un facteur motivant.

Peu m'importe qu'on choisisse l'anglais, le néerlandais ou l'allemand, là où c'est possible. Je respecte tous les choix, sans préjugé en faveur d'aucune langue. Mais je considère que vous ne pouvez pas prévoir en même temps un renforcement de l'enseignement d'une langue étrangère et un renforcement de l'enseignement de la deuxième langue nationale. La solution est dans le libre choix.

Pour ceux des francophones, qui sont rebelles à l'étude des langues ou qui se croient non doués pour celle-ci — ce n'est heureusement pas le cas de tous —, il serait temps de songer à la possibi-

lité, du moins dans les grands établissements, de permettre de choisir comme deuxième langue une langue romane, comme l'espagnol ou l'italien.

M. De Bondt. — Non, non !

M. Humblet. — Je voudrais vous rendre attentif, monsieur le ministre, à ma troisième préoccupation qui est relative à l'éducation physique et sportive et à l'éducation musicale, deux domaines qui ont été sacrifiés ces dernières années et dans lesquels nous sommes fort en retard par rapport à d'autres pays. L'éducation musicale, je le souligne, n'est pas seulement l'initiation à la musique; c'est aussi la formation au rythme, et ce peut être un élément important de la formation de la personnalité et, par conséquent, de l'équilibre personnel.

Enfin, j'aimerais être informé de vos intentions en matière d'horaires. Vous avez laissé espérer qu'il serait possible, dans certains secteurs, de passer de 32 heures à 34 heures, mais j'ai peine à le croire. En parlant d'horaires, je songe à la situation, qui devient grave, dans des écoles pratiquant l'enseignement rénové où il y a des « fourches », où certains après-midi, il n'y a plus de classe après 14 h 30 ou 15 heures. Des garçons et des filles de 12 à 13 ans sont alors livrés à eux-mêmes et doivent attendre le bus scolaire ou le train, jusqu'à 16 heures et parfois plus tard, ou bien attendre que leurs parents passent les reprendre.

M. Leemans reprend la présidence de l'assemblée

Ce problème des creux dans les horaires et des fins de classe prématurées me paraît préoccupant.

J'en resterai là, du moins pour aujourd'hui. Je tiens cependant à insister sur le fait qu'il ne doit pas s'agir ici de liards, mais bien d'éducation. C'est pourquoi l'imagination doit, en l'espèce, être notre maîtresse à tous. (*Applaudissements sur les bancs socialistes.*)

M. le Président. — Mesdames, messieurs, je vous propose d'interrompre ici ce débat pour passer à l'interpellation jointe de M. Serge Moureaux, M. Vandezande développant la sienne demain, et les ministres, avec votre accord, répondant également demain.

La parole est à l'interpellateur.

M. S. Moureaux. — Monsieur le Président, messieurs les ministres, voici quelque temps, au petit matin, lors de la discussion sur les pouvoirs spéciaux, j'évoquais à cette tribune, le souvenir de mon père, sénateur et ministre libéral. C'est un peu à lui que je voudrais dédier cette interpellation, car ce n'est pas seulement comme membre de l'opposition que je développe celle-ci, mais aussi parce que, membre de la commission du Pacte scolaire, j'ai le souci de voir préserver une paix scolaire si chèrement acquise, au prix d'un grand effort de conciliation et du respect par tous de la parole donnée.

Après que le ministre Van Hemelryck en eut tracé la voie, c'est mon père qui exécuta le Pacte et le traduisit en texte de loi. Il en écrivit le projet lui-même — c'est un fait qui n'est pas toujours connu — par souci de fidélité à la négociation.

Aujourd'hui, vingt ans après, voilà qu'un ministre libéral menace l'édifice! Vous étiez, monsieur Tromont, un président objectif et impartial de la commission de l'Education du Conseil de la Communauté française. J'y ai siégé à vos côtés. Je suis d'autant plus déçu qu'à présent ministre, vous brûlez en quelque sorte ce que vous avez adoré, niant jusqu'à l'existence des compétences de la communauté en matière d'Education nationale.

Procédant par ordre, je parlerai d'abord du problème des compétences. Je tiens à le dire d'emblée, cette partie de mon interpellation vise plus particulièrement le ministre francophone.

L'article 59bis de la Constitution délimite la matière. A sa lecture, on constate que tout l'enseignement est transféré aux communautés sauf ce qui a trait à la paix scolaire, c'est-à-dire en vérité le Pacte scolaire, l'obligation scolaire, les structures, les diplômes, les subsides, les traitements et les normes. Cela signifie en clair que la compétence générale et résiduaire en matière d'éducation nationale est désormais communautaire.

Quant à l'Etat national, il conserve évidemment, puisque cet article fut rédigé dans le souci de la préservation de la paix scolaire, tout ce qui touche intimement à celle-ci et que la Constitution énumère limitativement.

En fait, une analyse précise de ces exceptions permet de constater qu'il s'agit du respect du libre choix des parents, du libre choix de l'enseignement de la religion et de la morale, du droit aux subsides

pour les établissements subventionnés, de l'obligation de fixer des critères de population scolaire uniformes pour tous les réseaux, de la gratuité de l'enseignement et des règles identiques de sanction des études, et, bien entendu, des résolutions de la commission permanente du Pacte scolaire, en ce qui concerne notamment la neutralité et le recrutement, les désignations et les promotions dans l'enseignement de l'Etat, la fixation des moyens financiers pour les traitements, le fonctionnement, l'équipement, les dotations des fonds de constructions scolaires.

Quand on parle de l'obligation scolaire, cela signifie évidemment que toute modification de la durée de l'obligation scolaire ne peut être décidée que par le Parlement national. Les structures, à savoir les différents niveaux, la durée, les subdivisions, les niveaux primaires, les diplômes requis à chaque degré, sont indiscutablement de la compétence nationale. Il en va de même des diplômes et de leur classification. Il en est ainsi également pour les subsides, les règles d'admission des établissements aux subventions, les conditions et les modalités de subventionnement, les montants des subsides, les règles de contrôle, les traitements, c'est-à-dire le statut pécuniaire du personnel des établissements d'enseignement, les normes de population scolaire, c'est-à-dire la réglementation qui détermine la création des emplois, les dédoublements de classes, le regroupement d'élèves.

Voilà un éventail complet et exhaustif des matières qui relèvent de la compétence nationale.

En contrepoint, si je puis dire, apparaît automatiquement la compétence communautaire qui recouvre l'affectation du crédit mis à la disposition de la communauté par le Parlement, les allocations et prêts d'études — les deux communautés ont d'ailleurs en cette matière des politiques différentes —, la promotion, la concertation et la collaboration entre les réseaux, entre les pouvoirs organisateurs des différents réseaux et même au plan local entre les établissements des différents réseaux, à l'exception de ce qui relève de la commission permanente du Pacte.

On peut aussi dire que l'adaptation de l'enseignement aux facteurs démographiques ou socio-économiques, est de la compétence des communautés. Que les modalités d'organisation, d'obligation scolaires, le contenu des structures fixées par le législateur national, c'est-à-dire les orientations, le plan d'étude de ces orientations, les diplômes non réglementés par la loi, que l'amélioration des méthodes pédagogiques, les expériences pédagogiques constituent indiscutablement des matières relevant de la compétence communautaire.

J'en arrive ainsi à la coordination des moyens d'évaluation de l'enseignement et à l'utilisation du corps d'inspection. A l'exception d'un seul point prévu explicitement dans le Pacte scolaire, l'inspection relève indiscutablement des communautés. La qualification requise pour enseigner les matières, sauf pour la religion ou la morale, est de la compétence des communautés. Et je pourrais continuer cette énumération. Citons encore entre autres, pour l'enseignement de l'Etat, la gestion et l'organisation des établissements, et enfin, la recherche scientifique dans toutes les matières que je viens de citer.

Je vous rappelle aussi, monsieur le ministre, car vous semblez l'oublier, que l'enseignement artistique est de compétence strictement communautaire. A cet égard, je vous renvoie à la réponse donnée par le Premier ministre, le 4 mars, à une question posée par M. Baldewijns. Il rappelle clairement que les communautés se sont vu accorder une large compétence en matière d'enseignement artistique pour lequel les crédits ont été inscrits au budget des conseils culturels, puis des communautés. Il explique aussi qu'en ce qui concerne les autres réseaux, on s'en est tenu jusqu'ici à une interprétation plus restrictive fixée dans un accord politique de 1973. Votre propre Premier ministre vient de confirmer clairement que la compétence en matière d'enseignement artistique était indiscutablement communautaire.

A ce niveau, il semble y avoir plus que des « ratés », puisque vous nommez également les enseignants dans l'enseignement artistique. Je ne voudrais pas vous faire la leçon, monsieur le ministre, mais attirer votre attention sur le fait qu'en ce domaine, la compétence communautaire est au carré; elle l'est en vertu du fait qu'il s'agit d'une matière d'enseignement, mais aussi parce qu'il s'agit d'une matière culturelle spécifique qui a été attribuée aux communautés par l'article 4 de la loi du 8 août 1980.

Lors des débats en commission, nous avons déposé, ainsi que la Volksunie, un amendement au 13° de l'article 4, et Mme De Backer, qui représentait le gouvernement, a dit clairement que cette précision était inutile, la compétence en matière d'enseignement artistique étant incluse implicitement dans la définition de la « formation artistique ».

J'ai donc de bons auteurs: le Premier ministre, et de bonnes références: les déclarations des ministres devant la commission qui a préparé la loi du 8 août 1980.

Je voudrais aussi attirer votre attention sur le fait que l'article 4 de ladite loi énonce toute une série de matières qui s'ajoutent à la compétence générale attribuée par la Constitution elle-même aux communautés et qui sont: l'éducation permanente, l'éducation physique, la formation préscolaire dans les préguardiennats, la formation postscolaire et parascolaire, la formation artistique, la promotion sociale, le recyclage professionnel et la reconversion.

Toutes ces matières sont, sans discussion possible — à moins de ne pas lire les textes — de compétence communautaire.

Face à cela, quelle est votre attitude depuis que vous êtes ministre?

Vous présidez la Commission de rénovation de l'enseignement fondamental et vous fixez les grandes lignes de ses travaux.

Or, cette commission s'occupe uniquement de problèmes pédagogiques: échecs scolaires, scolarisation des enfants de travailleurs migrants. Elle regroupe les représentants des trois réseaux d'enseignement.

Par parenthèse, je vous signale que l'accueil des travailleurs migrants relève normalement de la compétence de M. Monfils, qui appartient au même parti que vous, mais siège dans l'exécutif de la Communauté française. Il me semble que vous devriez prendre garde à ne pas trop empiéter sur les plates-bandes de vos voisins...

En ce qui concerne le Conseil interuniversitaire de la Communauté française, le CIUF, vous êtes bien placé pour savoir qu'il a été créé par décret; c'est au Conseil de la Communauté qu'il présente son rapport d'activité. Il est d'ailleurs le pendant de l'équivalent néerlandophone qui a été créé bien avant lui.

Il est évident que le ministre de l'Education nationale ne peut s'adresser directement au CIUF et devrait donc normalement se mettre d'accord avec son homologue communautaire, M. Urbain, pour aller, s'il l'estime utile, faire part au CIUF de son opinion ou entendre les avis de celui-ci.

Le ministre de l'Education nationale toujours, M. Tromont, prône dans des déclarations, car vous êtes très prolixe, monsieur le ministre...

M. Tromont, ministre de l'Education nationale. — Comme vous.

M. S. Moureaux. — ... J'occupe moins que vous les colonnes des journaux. Il est devenu difficile, en effet, d'ouvrir un journal le matin sans y trouver une de vos déclarations!

J'ai donc lu, entre autres, que vous prônez l'année sabbatique. Soit, mais la formation continuée relève de la compétence de la Communauté.

Dès lors, vos déclarations présenteraient peut-être un intérêt dans le sens d'un programme de parti, si vous étiez président du PRL, mais en tant que ministre de l'Education nationale, vous vous occupez de ce qui ne vous concerne pas.

Venons-en au problème de l'inspection. Comme je l'ai dit tout à l'heure, la communauté est compétente dans l'utilisation de l'inspection, en ce qui concerne les conseils pédagogiques, etc. L'inspection a une seule mission nationale, celle de vérifier le niveau des études et ce aux termes de l'article 24 de la loi du 29 mai 1959 que j'évoquais au début de mon exposé. Or, vous prétendez diriger seul l'inspection!

A l'époque où les exécutifs communautaires faisaient encore partie du gouvernement national, on a créé au ministère de l'Education nationale une cellule «enseignement-emploi» auprès du secrétariat général. Il s'agit là à l'évidence d'une compétence communautaire. Or, vous prétendez la maintenir sous l'autorité du ministre national.

Lorsque vous parlez des conseils de classe qui relèvent des communautés, le faites-vous en tant que pouvoir organisateur de l'enseignement de l'Etat? Vous ne pouvez effectivement en parler à un autre titre.

Vous allez même jusqu'à vous occuper des tests à la tuberculine, alors que, vous le savez, des décrets ont été adoptés en cette matière et que l'inspection médicale scolaire est une compétence exclusive communautaire.

Vous vous occupez même des opérations anti-tabac. Voilà bien une compétence qui n'a rien à voir avec la paix scolaire.

Tout cela est presque incroyable et pourtant, je n'ai relevé que quelques exemples.

Finalement, on constate que vous vous occupez de tout ce qui ne vous regarde pas et que vous omettez de vous occuper de ce qui vous regarde essentiellement, c'est-à-dire le respect de la paix sco-

laire. En effet, vous n'êtes ministre — et je voudrais qu'on vous le répète à longueur de séance — qu'en vertu de la paix scolaire et de la nécessité de préserver celle-ci dans l'ensemble du pays. La matière qui est restée nationale est la paix scolaire.

En conséquence je suis amené à poser la question: le ministre est-il conscient du fait qu'on a voté le principe de l'autonomie culturelle dans ce pays? S'il en est conscient, souhaite-t-il la mettre en cause ou même la détruire?

S'il s'agit d'un défaut d'information ou d'ignorance, il est pardonnable, mais alors M. le ministre pourrait peut-être prendre contact avec le ministre Urbain afin de converser avec lui pour décider d'aménagements éventuels.

En réalité, rien de tout cela n'a été fait. Vous prétendez ne pas «causer» comme on dit, avec votre homologue à la Communauté française. Vous le traitez, monsieur le ministre, avec un dédain qui confine véritablement au mépris; c'est très regrettable.

J'en viens au deuxième problème, celui du Pacte scolaire. Je vous ai dit tout à l'heure que toutes vos compétences et initiatives sont ontologiquement, par essence, rattachées à la paix scolaire. Si vous étiez un ministre menant une «gentille» petite gestion quotidienne, cela passerait encore; mais vous multipliez les initiatives et les déclarations et vous ne réunissez pas la Commission du Pacte scolaire.

Cette situation est grave. A mes yeux, compte tenu de vos projets, elle est quasi unique depuis 1959.

Je ne reviendrai pas sur le problème des internats, déjà évoqué, bien qu'il exige indiscutablement une consultation de la Commission du Pacte scolaire. Or, des mesures en la matière sont prévues dans la déclaration gouvernementale.

Mais il me revient, monsieur le ministre — et cette fois cela concerne les deux ministres —, que vous auriez soumis conjointement au Conseil des ministres des propositions tendant à modifier les arrêtés relatifs à la programmation et à la rationalisation et ce sans consulter la Commission du Pacte scolaire.

Est-il vrai que vous proposez de modifier l'arrêté royal du 24 décembre 1980 et celui du 7 janvier 1981? Est-il vrai que vous souhaitez réviser les dispositions sur la réaffectation du personnel, sur les centres d'enseignement, sur la création de postes de sous-directeur, secrétaire de direction, etc.? Vous faites un signe affirmatif, monsieur le ministre. Il est ahurissant que vous puissiez même avoir élaboré un tel projet et l'avoir soumis au Conseil des ministres sans consulter préalablement la Commission du Pacte scolaire.

M. Tromont, ministre de l'Education nationale. — Je répondrai. Vous devriez mieux vous informer avant d'énoncer de telles affirmations.

M. S. Moureaux. — Je présume que vous répondrez, monsieur le ministre; c'est tout à fait normal.

Je ne puis constater qu'une seule chose: étant membre de la Commission du Pacte scolaire, je n'ai été, à ce jour, informé, ni de près ni de loin, de vos intentions concernant ces arrêtés de rationalisation et de programmation.

M. Tromont, ministre de l'Education nationale. — La Commission du Pacte scolaire a examiné ces deux projets d'arrêté en juin de l'année dernière, si mes souvenirs sont exacts.

M. S. Moureaux. — Je vous ai posé une question précise: est-il vrai que vous entendez proposer des modifications par rapport à ce qui a été décidé à la Commission du Pacte scolaire et changer certaines des dispositions qui avaient été acceptées par elle? Est-il exact que vous avez unilatéralement proposé au gouvernement, sans en référer à la Commission du Pacte scolaire, des modifications par rapport aux textes qui lui avaient été soumis?

Telle est la question que je vous pose et à laquelle je vous demande de me répondre.

Si mes informations sont exactes, vous auriez soumis au Conseil des ministres des textes modifiés par rapport à ceux qui ont été soumis l'an dernier à la Commission du Pacte scolaire. Si cela était exact, ce serait d'une gravité exceptionnelle que je vous demande de mesurer.

De heer De Bondt. — De vraag is of er ter zake al koninklijke besluiten zijn gepubliceerd. Wat de regering intern doet, gaat u niet aan.

M. S. Moureaux. — Vous savez très bien, monsieur De Bondt, étant un membre assidu de la Commission du Pacte scolaire lorsque

vous n'êtes pas ministre, que les textes sont « épluchés » par la Commission du Pacte scolaire, article par article et alinéa par alinéa. Et croyez-moi, monsieur Tromont, lorsqu'il n'est pas au gouvernement, M. De Croo n'est pas le dernier à les examiner, ligne par ligne, mot par mot.

En cette matière qui touche fondamentalement à la paix scolaire, chaque fois que vous changez une virgule, un mot ou une phrase, vous prenez des risques graves.

Ce que vous êtes en train de faire à l'égard du rénové risque de remettre en cause la paix scolaire. Vous le savez, le rénové n'est généralisé que dans l'enseignement de l'Etat du secteur français. Il pose un problème difficile et brûlant depuis plusieurs années. En vous attaquant spécifiquement à cet enseignement de l'Etat, vous allez lui faire tort. Votre parti pris idéologique vous conduit de manière relativement aveugle, à risquer de mettre en péril cet enseignement qui a toujours été un enfant chéri du libéralisme de progrès.

M. Pecriaux. — Et du socialisme!

M. S. Moureaux. — Bien entendu, mais je m'adresse à un ministre libéral et j'essaie de faire vibrer quelques cordes. Je ne me fais guère d'illusion, mais je le tente néanmoins.

Je demande au gouvernement de réunir d'urgence la Commission du Pacte scolaire et de ne pas prendre la responsabilité insensée, après avoir rallumé la guerre sociale — on a vu à quel point —, de rallumer maintenant la guerre scolaire.

J'ai demandé que mon interpellation soit jointe à la discussion du budget de l'Education nationale pour pouvoir traiter de l'ensemble des problèmes.

J'en viens ainsi, en relation d'ailleurs avec le problème des empiètements de compétences, au troisième volet de mon intervention, qui concerne les économies que vous proposez.

Je voudrais tout d'abord formuler deux remarques générales à ce sujet. Je considère comme une folie qu'un pays développé et civilisé fasse des économies, même en période de crise, dans le domaine de l'éducation nationale. A mon sens, il faut être privé d'une vision réelle de l'avenir pour accepter pareille chose.

Au moment où il saute aux yeux que c'est la maîtrise des techniques les plus évoluées que dépend, en définitive, la rénovation de notre tissu industriel, vous diminuez les possibilités de transmission du savoir à la jeunesse ...

De heer Seeuws. — Zeer juist!

M. S. Moureaux. — ... et vous affaiblissez la qualité de l'enseignement, dont l'adaptation à la modernité était déjà si difficile.

Ma deuxième remarque concerne plus particulièrement M. Tromont, qui a accepté de faire plus d'économies que son voisin. C'est un peu gênant quand on connaît les écarts qui existent déjà entre les financements des deux communautés; je pense, par exemple, au problème des bourses d'études. Je constate que les économies ...

M. Tromont, ministre de l'Education nationale. — ... communautaires.

M. S. Moureaux. — Oui, mais c'est le gouvernement qui fixe les dotations, monsieur Tromont. Nous vous attendons cette année! C'est l'article 7 de la loi et il n'est pas respecté. Les chiffres figurant au dernier rapport de 1978 du ministère des Finances sont les suivants: 2,4 milliards à la Communauté flamande et 450 millions à la Communauté française. Je tiens ces chiffres à votre disposition. Aujourd'hui, en ce qui concerne les économies, il est prévu 4,6 milliards d'un côté et 3,9 milliards de l'autre. Je ne puis que féliciter M. Coens; il s'est bien défendu. Etant parlementaire francophone, je ne puis en dire autant de celui qui est censé représenter notre communauté. Bravo, monsieur Tromont!

L'écart est encore plus important dans l'enseignement universitaire: 1 milliard 50 millions du côté francophone, 650 millions de l'autre. Bravo, monsieur Coens! Monsieur Tromont, vous serez busé.

Si encore il s'agissait de redressement! Mais ce n'est pas le cas. On sait que, dans les législatures précédentes, le Fonds de Coopération a déjà été largement amputé au détriment de la communauté universitaire francophone.

En dehors de cet aspect qui concerne plus particulièrement notre communauté, se pose également le problème de six mille enseignants au chômage. Je vous ai entendu, l'autre matin, exposer à la

radio ce problème d'un ton parfaitement neutre, presque indifférent. Six mille enseignants au chômage, voilà ce que vous annoncez. Bien entendu, ce seront les jeunes, ceux qui viennent d'être formés aux nouvelles techniques et aux nouvelles visions de l'enseignement, qui seront touchés prioritairement pour des raisons que tout le monde connaît. Ce sont les enseignants les plus jeunes, les plus adaptés, que vous allez frapper.

Beaucoup croyaient à une meilleure répartition de l'emploi disponible par une diminution progressive de l'horaire de travail et à une amélioration qualitative par le desserrement des normes. Or, je constate, dans les deux cas, que vous avez fait le choix le plus mauvais, le choix du passé contre celui de l'avenir.

Illustrons ces choix d'économie. Vous avez fait des déclarations contre le rénové. Vous avez notamment envoyé dans l'enseignement de l'Etat des circulaires sur le fonctionnement des conseils de classe et sur l'évaluation — vous en avez parlé encore hier ou avant-hier — qui remettent en cause les principes fondamentaux de l'enseignement rénové. Vous préconisez par exemple la réapparition des contrôles de synthèse, c'est-à-dire, en fait, des examens. Il s'agit d'une mesure pédagogique, monsieur le ministre, et non de la paix scolaire. Cependant, cette paix scolaire est menacée dans la mesure où, comme je vous l'ai indiqué tout à l'heure, vous créez une discrimination. Vous allez finalement porter tort à l'enseignement de l'Etat. Vous deviez prendre cette mesure en concertation avec la communauté, ou, en tout cas, après avoir pris son avis. Si vous avez agi en tant que principal organisateur de l'enseignement de l'Etat, parce que vous ne pouvez le faire pour d'autres réseaux, vous créez de nouvelles disparités fâcheuses.

Nous constatons que, par vos mesures en matière de fonctionnement des conseils de classe, que vous mettez hors plage horaire, notamment, vous voulez réaliser, en fait, des économies dans un domaine qui sera indiscutablement transféré bientôt aux communautés. La procédure est habile: vous commencez par vider complètement de sa substance une matière dont vous savez qu'elle sera transférée tôt ou tard aux communautés.

Ce qui est grave, c'est qu'au nord du pays, on exige depuis plusieurs années la fin de ce que d'aucuns ont appelé le « confort pédagogique de l'enseignement secondaire rénové », enseignement qui n'est pas généralisé dans les réseaux subventionnés de la communauté flamande, c'est d'ailleurs pour cette raison qu'il y a des disparités entre les économies.

Vous vous êtes laissé piéger ou bien vous avez agi de propos délibéré, par hostilité à l'enseignement francophone de l'Etat et au système du rénové qui est la caractéristique de celui-ci.

Les activités socioculturelles et sportives sont de compétence communautaire, vous le savez et ne le contestez nullement. Il est toutefois évident qu'un transfert de compétences va de pair avec un transfert de crédits. Or, pour 1982, vous avez supprimé les crédits pour les activités socioculturelles et sportives de l'enseignement fondamental. Peut-être pourrez-vous nous rassurer tout à l'heure à cet égard?

La formation continue du personnel enseignant comme l'inspection de l'organisation des études sont des matières qui relèvent des communautés. Or, vous y pratiquez des coupes sombres.

Nous ne sommes pas les seuls à estimer que les mesures que vous prenez sont très graves. Je lis dans *Le Soir*: « Dans l'enseignement secondaire, les sacrifices seront bien plus traumatisants. Pour qu'une option soit créée, il faudra deux étudiants en plus; le crédit d'heures sera diminué de 30 p.c.; la division en deux demi-classes est supprimée pour beaucoup de branches; le système des cours de langues sera rationalisé — ce qui est très bien — et les cours pour un ou deux élèves seront supprimés. En outre, on favorisera le choix du néerlandais ou du français comme seconde langue, sans l'obliger. »

Mais l'emploi des langues, messieurs les ministres, relève de la compétence communautaire, décrétable, en vertu de l'article 59bis de la Constitution, et vous n'avez pas à vous en mêler. Je suis surpris que vous vous intéressiez au choix de la seconde langue, que ce soit dans la partie néerlandophone ou dans la partie francophone du pays. En matière d'enseignement de la seconde langue, et en vertu des dispositions très claires de l'article 59bis, vous êtes compétent pour Bruxelles et pour rien d'autre.

M. De Bondt. — Allons! Allons!

M. S. Moureaux. — Une telle accumulation de déclarations déplacées me paraît fâcheuse.

Nous attendons des réponses claires, aussi bien des ministres que du gouvernement. Nous espérons que les ministres engagent celui-ci, bien que j'aie eu l'occasion de vous montrer tout à l'heure que, lors-

que le ministre Tromont refuse de transférer les compétences en matière d'enseignement artistique, il est en contradiction avec son propre Premier ministre.

Je vous demande si vous avez l'intention de respecter le Pacte scolaire, de maintenir la paix scolaire et, dans l'affirmative, quand vous comptez réunir la Commission du Pacte. Lui soumettez-vous enfin vos projets d'arrêtés et vos circulaires, dans la mesure où ils touchent, directement ou indirectement, à l'égalité des réseaux et à la survie de l'enseignement de l'Etat?

J'aimerais savoir, en outre, si M. Tromont est enfin décidé à respecter l'autonomie culturelle. Quand a-t-il l'intention de négocier et de conclure avec le ministre Urbain un *modus vivendi* comparable à ce qui s'est fait entre les ministres flamands? En effet, dans la partie néerlandophone du pays, l'autonomie culturelle est respectée dans son principe. Pourquoi pas, monsieur Tromont, en francité? En tant que francophones, nous ne pouvons accepter cette disparité de traitement, ce maintien artificiel de tout l'enseignement francophone dans l'orbite de l'Etat national, qui n'a pas notre confiance, où vous êtes d'ailleurs minoritaires et, finalement, de simples otages.

Nous attendons aussi de savoir si le ministre Tromont se considère comme le défenseur de «l'instruction publique», comme on disait jadis, ou s'il est là en mission de mise au pas, chargé de faire plier un corps enseignant qui a fait la fierté de notre communauté. Si tel est le cas, je tiens à lui dire que nous ne le laisserons pas faire. La communauté française ne laissera pas détruire le principal outil de sa pérennité. (*Applaudissements sur les bancs du FDF-RW.*)

M. le Président. — La parole est à M. Cudell.

M. Cudell. — Monsieur le Président, messieurs les ministres, après l'interpellation de M. Moureaux, mon intervention peut être brève.

La déclaration gouvernementale du 18 décembre 1981 prévoit: «Dans le secteur de l'enseignement, le gouvernement organisera un dialogue au sein du comité de concertation gouvernement-exécutifs afin de parvenir à une application correcte de l'article 59bis de la Constitution réglant la répartition des compétences en matière d'enseignement entre l'Etat et les communautés, et dans le souci de rencontrer au maximum les aspirations et besoins propres à chaque communauté.»

Le comité de concertation gouvernement-exécutifs ne s'est pas encore réuni, sauf hier, de façon d'ailleurs informelle, avec comme ordre du jour l'organisation de son règlement d'ordre intérieur. La prochaine réunion de ce comité est prévue pour mardi prochain, 23 mars, avec, précisément, à son ordre du jour le problème de l'enseignement.

Ma première question n'en demeure pas moins: quelles sont les raisons pour lesquelles ce comité ne s'est pas réuni jusqu'ici? Pourquoi a-t-on tardé alors que des problèmes se posent, particulièrement sur le plan de l'enseignement?

Comme l'a rappelé M. Moureaux, l'article 59bis, paragraphe 2, 2°, de la Constitution est très clair: la communauté est compétente en matière d'enseignement et l'Etat central est uniquement compétent pour les sept exceptions prévues dans la Constitution: les matières qui ont trait à la paix scolaire, l'obligation scolaire, les structures de l'enseignement, les diplômes, les subsides, les traitements et les normes de population scolaire.

Le rôle du comité de concertation est donc de fixer, afin d'éviter d'éventuels conflits de compétence — et nous y sommes —, les compétences précises de la communauté en matière d'enseignement et de définir les sept exceptions.

Dans la Communauté flamande, un accord clair, même s'il est provisoire, est intervenu entre le ministre de l'Education nationale, M. Coens, et le ministre communautaire qui a l'enseignement dans ses attributions: tant que les compétences nationales et communautaires n'auront pas été définitivement fixées, le ministre de l'Education nationale sera compétent pour les matières se rapportant aux crédits inscrits au budget national, le ministre communautaire étant compétent pour les matières se rapportant aux crédits votés par le Conseil flamand.

Il s'agit d'un accord provisoire, mais, je le répète, très clair et très précis.

En outre, l'enseignement artistique relève de l'autorité du ministre de la Communauté flamande.

Un accord semblable, fût-il provisoire, n'existe pas dans la Communauté française. Au contraire, le ministre de l'Education nationale conteste l'autorité du ministre Urbain, membre de l'Exécutif de la Communauté française sur l'enseignement artistique.

En outre, et cela me paraît être un fait très grave, vous n'autoriseriez pas le ministre de la Communauté française à prendre directement contact avec les fonctionnaires des services du ministère de l'Education nationale qui, demain, seront transférés à la Communauté. Je citerai plus particulièrement le service des allocations et prêts d'études, le service de l'enseignement par correspondance, les services pédagogiques de la direction générale de l'organisation des études.

Je vous saurais gré de me dire si les décisions que vous avez prises ont été suggérées et approuvées par le gouvernement.

S'il en était ainsi, je souhaiterais connaître les raisons de cette différence de traitement entre les deux communautés de ce pays, un accord, fût-il provisoire au niveau flamand, et l'absence d'accord, pour ne pas dire le conflit systématique, au Sud. S'il s'agit de décisions prises uniquement à votre initiative, monsieur le ministre, il me plairait de savoir comment vous les justifiez.

En tout état de cause, je tiens à rappeler les revendications formulées à plusieurs reprises par les socialistes francophones:

1. Obtenir rapidement la communautarisation totale de l'enseignement;

2. En attendant la révision de l'article 59bis, paragraphe 2, 2°, de la Constitution, une application non restrictive de cet article, c'est-à-dire le transfert immédiat à la Communauté des compétences suivantes: toutes les compétences pédagogiques; la gestion et l'organisation de l'enseignement de l'Etat qui deviendrait ainsi un enseignement organisé par la Communauté dans le respect des dispositions du Pacte scolaire; l'exécution au niveau de la Communauté des lois nationales, par exemple le paiement des subventions.

Monsieur le ministre, je vous avais annoncé une intervention brève et précise, je crois avoir atteint mon but. J'espère que vous pourrez me répondre de la même façon.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Seeuws.

De heer Seeuws. — Mijnheer de Voorzitter, heren ministers, geachte collega's, naar aanleiding van de interpellatie van de heer Moureaux wil ik in het kort een aantal vragen stellen.

Ik ben geen voorstander van een bijeenroeping van de Schoolpactcommissie wanneer daartoe geen reden bestaat. Een van de belangrijkste resoluties van de Schoolpactcommissie zegt evenwel — resolutie 30 — «Het merendeel der maatregelen die in uitvoering van het Schoolpact zullen worden genomen, moeten het voorwerp zijn van wetten of besluiten, waarvan de voornaamste, met het oog op de uitvoering van het Pact, in de vorm van ontwerp zullen worden medegedeeld aan de permanente commissie die door de nationale commissie zal worden ingesteld.»

Zoals ik reeds betoogde in mijn uiteenzetting daarnet moet de regering, alvorens ze naar buiten wenst te komen met voorstellen in verband met bezuinigingen, rationalisatie en programmatie, de Schoolpactcommissie raadplegen.

Alhoewel de minister verklaard heeft een principieel voorstander te zijn van de culturele autonomie, inclusief het onderwijsbeleid, behandelen de nationale ministers van Onderwijs zowel als de gemeenschapsministers ieder voor zich bepaalde aspecten van het onderwijs waarvoor ze volgens de Grondwet niet bevoegd zijn.

Sommige van deze aspecten werden door de heer Moureaux aangehaald. Bijvoorbeeld: De nationale minister spreekt over de inhoud van het basisonderwijs, over de inhoud van het beroepsonderwijs, over het pedagogisch overleg tussen de verschillende onderwijsnetten, wat communautaire aangelegenheden zijn.

De minister zendt nog steeds zijn afgevaardigde naar de Vlaamse Interuniversitaire Raad, alhoewel de Vliir bij decreet werd opgericht en aldus uitsluitend gemeenschapsmateries kan behandelen.

Anderzijds handelt de gemeenschapsminister nog steeds over de structuren, de normen en de toelagen in verband met het kunstonderwijs, wat nationale materies zijn. Sommigen stellen vragen omtrent de wettigheid van benoemingen.

Mijnheer de minister, in de regeringsverklaring lezen we: «De regering zal de nodige initiatieven nemen om de ministers van Onderwijs toe te laten bevoegdheden met betrekking tot het rijksonderwijs»

over te dragen aan een op te richten orgaan waarvan vorm en mid-
delen nader zullen bepaald worden.»

Zal dit één enkel orgaan zijn zowel voor het Nederlandstalig als
het Franstalig rijksonderwijs, ofwel zal het gaan over respectievelijk
twee organen die dan gelijktijdig worden opgericht?

Zijn deze organen dan onderling identisch of kan de organisatie
verschillen zijn naargelang het gaat over het Nederlandstalig of het
Franstalig rijksonderwijs?

Zullen deze organen afhankelijk zijn van de nationale ministers of
van de gemeenschapsministers?

Dit zijn toch belangrijke vragen die rijzen.

De heer Cudell heeft gemeend ons te moeten inlichten over een,
zij het voorlopig, akkoord tussen de nationale minister van Onder-
wijs en de gemeenschapsminister voor het Nederlandstalig onder-
wijs. Dat is, wat mij betreft, iets nieuws behoudens dat wij in de
bevoegde commissie voor Onderwijsaangelegenheden van de Vlaam-
se Gemeenschap op verzoek van de leden in kennis zijn gesteld van
een nota van de gemeenschapsminister van Onderwijs waarvan de
aanhef betekenisvol is, want daar staat: «De opsomming van de
onderwijsbevoegdheid gaat voorlopig uit van de status-quo die inza-
ke onderwijs wordt gehandhaafd.»

De heer Van In. — Dat is een stap terug.

De heer Seeuws. — Daarna is er een opsomming van materies die
ook in de vorige Vlaamse Raad werden behandeld. Ik ga daar ech-
ter niet op in.

Wat wel belangrijk is, is samen met andere collega's te herhalen
dat de bevoegdheidsverdeling dringend moet worden geregeld zo
men niet wenst dat alle genomen beslissingen aanvechtbaar zouden
zijn, wat voor de betrokkenen en voor het onderwijs vanzelfspre-
kend een ramp zou zijn. Ik durf mij niet uitspreken over de minis-
ters die deze beslissing hebben ondertekend.

Wat de voorbije regeringen betreft waar de ministers van Natio-
nale Opvoeding een dubbele bevoegdheid hadden, was dit niet zo
absoluut noodzakelijk.

Nu de executieven buiten de regering zijn geplaatst moet er klaar-
heid komen, zoniet rijzen er ook daar moeilijkheden.

Zal bij deze gelegenheid de onderwijsproblematiek, gebalkani-
seerd onder verschillende ministers, verder worden gehergroepeerd?

Ik concludeer met de volgende vraag: in de regeringsverklaring
werd geen onderwijsbeleid als dusdanig geformuleerd. Komt er geen
beleid of is het omdat noch de regering noch de executieven weten
wie het beleid zal moeten voeren? Wij vragen dat daaromtrent drin-
gend duidelijkheid komt. (*Applaus op de socialistische banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van In.

De heer Van In. — Mijnheer de Voorzitter, heren ministers, ge-
achte collega's, mijn eerste woord zal een woord van protest zijn
dat niet gericht is tot de heren ministers maar dat betrekking heeft
op de wijze waarop deze werkzaamheden zijn georganiseerd.

Wanneer wij uitgaan, dat sluit aan bij het thema van de interpel-
latie, van de soevereiniteit van de gemeenschappen op het stuk van
het onderwijsbeleid, meen ik, dat zelfs wanneer een nationale in-
stantie over deze materies handelt, de behandeling van deze thema's
zo moet worden georganiseerd dat wij vandaag afzonderlijk de Ne-
derlandstalige sector en de Franstalige sector zouden kunnen be-
spreken.

Ik acht het ongehoord, mijnheer de Voorzitter, dat van deze soe-
vereine materies een soep wordt gemaakt en dat deze beide sectoren
door elkaar worden gehaspeld en met elkaar worden verward.

De heer Seeuws. — Het is inderdaad een soep.

De heer Van In. — Dan kom ik tot het volgende besluit: een ge-
meenschap die haar eigen onderwijspolitiek niet zelf kan bepalen,
die bij het vormen van de leden van haar gemeenschap niet soeve-
rein kan optreden, is de naam van gemeenschap niet waardig.

Ten aanzien van de gebeurtenissen, zoals zij zich sedert de wijzi-
ging van de Grondwet hebben afgetekend naar de culturele auton-
omie toe, mocht worden aangenomen dat de aanwezigheid van de
minister van Onderwijs, toen nog minister van Nationale Opvoe-
ding, in de zogenaamde deelregering van die aard zou zijn dat kon
worden verondersteld dat althans formeel met dit stuk soevereiniteit
rekening zou worden gehouden.

Zoals door vorige sprekers reeds is aangestipt — ik kan hun diag-
nose slechts beamen —, is de dubbelzinnigheid zo groot dat wij

enerzijds een aantal bevoegdheden terugvinden bij zogenaamde
pseudo-ministers afhankelijk van de gemeenschappen maar ander-
zijds de gewichtigste, de belangrijkste taak terugvinden bij die
ministers die nog altijd ressorteren onder de nationale instanties. Dit
is een aanfluiting van het begrip dat wij destijds in de Grondwet
hebben laten opnemen, ongeacht het feit dat wij mochten veronder-
stellen dat dit begrip aan omvang en aanzien zou winnen en ook
met betrekking tot het onderwijsbeleid een grotere eigenheid zou
krijgen. Dit is niet het geval.

Mijnheer de minister, ik mag er nog eens op wijzen hoe belang-
rijk deze aangelegenheid is: collega De Rouck heeft gesproken over
de onaangepastheid van het onderwijs ten aanzien van degenen die
«het leven» worden ingestuurd. Ik ga ermee akkoord dat dit een
thema van discussie kan zijn. Welnu, in de huidige stand van zaken
worden alle vormen van bijscholing, naschoolse vorming en oplei-
ding van bijvoorbeeld jongere werklozen formeel naar de gemeen-
schappen en de gewesten toegeschoven. Het is ongehoord te moeten
veronderstellen dat deze zo belangrijk taak, namelijk zorg te dragen
voor die jongeren van wie de onaangepastheid van hun vorming is
gebleken of voor die jongeren die precies onze inspanningen nodig
hebben om zo spoedig mogelijk een zin aan hun leven te geven, niet
geconcentreerd zou kunnen gebeuren én door de instanties die afhan-
gen van de gemeenschappen en de gewesten én door de instanties
die tot de nationale gemeenschap behoren. Deze taak is zo belang-
rijk dat zij in wezen alle elementen overschrijdt die nopens de crisis,
de huidige situatie en de bezuinigingen hangende zijn. De taak van
onze vormende instanties is immers te zorgen dat de miljarden die
vanuit de Vlaamse gemeenschap worden besteed om voor onze jon-
gens en meisjes een degelijke opvoeding te creëren, kwalitatief wor-
den omgezet in een instelling tegenover het leven die zou toelaten
zinvol te presteren voor de gemeenschap. Nu staan wij zover, dames
en heren, dat het zinvol presteren voor de gemeenschap wordt afge-
broken in plaats van aangemoedigd. De dubbelzinnigheid viert
hoogtij. Het is de hoogste tijd daarmee gedaan te maken. (*Applaus
op de banken van de Volksunie.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Bondt.

De heer De Bondt. — Mijnheer de Voorzitter, heren ministers,
geachte collega's, de juiste afbakening van de bevoegdheden inzake
onderwijs tussen het nationaal parlement en de nationale regering
enerzijds en de gemeenschappen en de deelregeringen anderzijds is
met de huidige Grondwet en met de huidige wetgeving een onoplos-
bare aangelegenheid. Wij hebben bij de wijziging van de Grondwet
in de voorgaande legislatuur sommige gedeelten van artikel 59bis
gewijzigd. Aan het tweede punt van paragraaf 2 van artikel 59bis
werd niet geraakt. De aangebrachte wijzigingen in de rest van arti-
kel 59bis en de fundamentele wetgeving van 8 en 9 augustus 1980,
die op 1 oktober 1980 van kracht werden, hebben echter meege-
bracht dat er hoofdzakelijk op het vlak van de uitvoerende macht
geen oplossing is voor het probleem van de bevoegdheidsverdeling.

De heer Cudell heeft trouwens voorlezing gedaan van een gedeelte
van de regeringsverklaring dat duidelijk aantoonde dat er in geen
oplossing is voorzien. Anders zou het overlegcomité tussen de natio-
nale regering en de deelregeringen niet moeten nagaan op welke wij-
ze deze bevoegdheidsverdeling tot stand moet worden gebracht. Dit
is een van de slechtste feodaliseringsaspecten van de jongste staats-
hervorming. Ik heb daar trouwens destijds voor gewaarschuwd en
ik heb een tegengestelde mening verdedigd, maar het was voor de
regering en voor het Parlement niet mogelijk mij daarin te volgen.

Het is evenwel nefast voor de nationale ministers en voor hun
collega's van de gemeenschappen maar ook voor het onderwijs.

Hier zijn veel vragen gesteld. Volgens mij bestaat op die vragen
geen antwoord. Er kan natuurlijk altijd naar een antwoord worden
gezocht en men kan een modus vivendi ontwerpen. Als er politieke
wil is kan men in de politiek een tekst altijd op een bepaalde wijze
interpreteren en zijn handelingen daarnaar richten. Ten gronde is
het echter niet mogelijk een juiste oplossing te vinden.

Daarom verzoek ik mijn collega's, die hier niet talrijk aanwezig
zijn, maar wel veel interesse tonen, om als wij ooit de gelegenheid
krijgen om artikel 59bis, paragraaf 2, 2°, te wijzigen, een opvatting
te verdedigen waarbij dit artikel anders moet worden gelezen dan
tot op heden gebeurde. Men zou de komma, na het woord
«schoolvrede», niet als een komma mogen lezen, maar als een dub-
bel punt. Dan zou men de opsomming die daarop volgt, en trou-
wens door de heer Moureaux en nadien ook door de heer Cudell
nog eens is voorgelezen, moeten aanzien als een explicitering van
«schoolvrede».

Het verslag van de heer Van Bogaert over de herziening van de
Grondwet 1968-1970 in de Senaat vermeldt dat het woord

«schoolvrede» «Schoolpakt» betekent, aangezien men het woord «Schoolpakt» niet geschikt vond om in de tekst van de Grondwet voor te komen.

Als men artikel 59bis, paragraaf 2, 2°, op die manier leest, kan men besluiten dat van vandaag af het geheel van het universitaire onderwijs volkomen conform de Grondwet tot de gemeenschappen behoort.

Als men klaarheid wil scheppen en als men op onderwijsvlak doelmatig wil optreden, dan moet men niet het pedagogisch aspect naar de gemeenschappen sturen en het normatief aspect op nationaal vlak laten. Hoe kan men de zaak dan operationeel maken? Men zou dat eventueel als thesis kunnen pleiten, de heer Moureaux heeft het gedaan, en anderen zullen het ongetwijfeld ook doen, zoals de heer Seeuws die zegt dat de organisatie van het rijksonderwijs zou kunnen worden overgedragen aan de gemeenschappen.

Als men mijn lectruur van artikel 59bis, paragraaf 2, 2°, zou accepteren, kan men een groot gedeelte van het onderwijsbudget in zijn geheel overbrengen naar de gemeenschappen. Dit geldt voor het geheel van de universiteiten, want zij zijn nooit het voorwerp geweest van een regeling in het Schoolpakt.

Ik suggereer het overlegcomité tussen de regering en de deelregeringen in die richting te denken.

Iedereen kent voldoende mijn opvattingen om te weten dat ik het maximale van onderwijs- en opvoedingsaangelegenheden aan de gemeenschappen zou willen toevertrouwen. Dat lijkt mij evident. Als men in het buitenland zou vertellen dat de cultuurautonomie is ingesteld bij Grondwet, maar dat vrijwel de totaliteit van aangelegenheden zoals onderwijs, opvoeding en wetenschappelijk onderzoek tot de nationale bevoegdheid blijft behoren, dan zou men ons waarschijnlijk ongeloofwaardig vinden.

De heer Luyten. — Of schizofreen!

De heer De Bondt. — Men zou denken dat wij de mensen niet juist voorlichten.

Wij kennen allen de redenen waarom dat niet mogelijk was. Dat is een feit.

Onze partij, de Christelijke Volkspartij, was ook in de voorafgaande periodes, bij regeringsvormingen en besprekingen over dit onderwerp, altijd voorstander van een wijziging van artikel 59bis, paragraaf 2, 2°. Niet alle christen-democraten in dit land zijn daar voorstander van geweest. Dat wil ik graag toegeven. Wij moeten er inderdaad rekening mee houden dat de spanningen en gevoeligheden in de twee gemeenschappen op een ander terrein liggen.

De waarborgen die wij nu kennen op nationaal vlak kunnen wij ook verwezenlijken op het vlak van de gemeenschappen. Overigens, en dit sluit aan bij wat ik daarstaks heb gezegd in de bespreking van de begroting, liggen die problemen vandaag anders dan in 1958.

Heren ministers, ik heb hier van de interpellant en van de verschillende sprekers die in het kader van deze interpellatie het woord hebben gevoerd, nieuwe dingen kunnen vernemen betreffende uw plannen voor de toekomst. Ik neem aan dat die steunen op juiste gegevens.

Ik meen dat er geen oplossing is voor de verdeling van de bevoegdheden omdat bij een maximale toewijzing van de bevoegdheden naar de gemeenschappen de parlementaire controle wezenlijk zou worden aangetast. Degene die met de uitvoering is belast, namelijk de gemeenschapsminister, kan niet de normen bepalen terwijl degene die de normering vastlegt de uitvoering niet zou kunnen controleren. Dat is natuurlijk een schizofrene situatie in een parlementaire democratie. Daar moeten wij voor waken. In afwachting dat het overlegcomité op korte termijn tot een substantieel resultaat zou kunnen leiden, dring ik er derhalve bij de regering en bij de collega's op aan mijn lectruur van artikel 59bis, paragraaf 2, 2°, te onderschrijven en het groot pakket van de universiteiten voor de begroting 1983 aan de gemeenschappen toe te vertrouwen. De zogenoemde inlevering of besparing op het niveau van de universiteiten zal dan wellicht meer ontspannen kunnen gebeuren omdat de Nederlandstalige gemeenschap dan, wetend over welk volume aan middelen zij beschikt, gemakkelijker adequate besparingen zal kunnen doen voor de eigen universitaire instellingen zonder telkens achter het muurtje te moeten kijken om na te gaan of men aan de andere zijde niet wordt gerold. Dit geldt ook in de andere richting van Franstalige naar Nederlandstalige zijde.

Het wegnemen van het voortdurend elkaar beknibbelen en van de wederzijdse achterdocht is van wezenlijk belang voor de pacificatie indien men dit land wil laten verder bestaan.

De Voorzitter. — Ik neem aan dat wij deze interpellatie hier kunnen besluiten. De ministers zullen morgen antwoorden.

Wij zetten dan het debat over de begroting verder.

Het woord is aan de heer Van Der Niepen.

De heer Van Der Niepen. — Mijnheer de Voorzitter, heren ministers, geachte collega's, bij de bespreking van de begroting van Nationale Opvoeding van 1981, past het zeker nu, gezien de middelen voor 1981 reeds zijn opgebruikt en gezien inmiddels andere titularissen aan het hoofd van het departement zijn gekomen, de weerslag van het huidige beleid als van de budgettaire ingreep op het onderwijs in het algemeen en op het rijksonderwijs in het bijzonder even onder de loupe te nemen.

De bekommerning en angst die momenteel leven in de onderwijswereld omtrent hetgeen komen zal, kunnen ons zeker niet ongevoelig laten.

Daarom, heren ministers, zal u mij toelaten wat uw aankondigde besparingen in het onderwijs betreft, een aantal elementen te lichten uit de persconferentie die de Vlaamse socialistische enkele dagen geleden hebben gegeven naar aanleiding van het bekendmaken van de begrotingsobjectieven.

Daar stellen we vast, op basis van de pers, dat buiten de inlevering op de wedden en weddetoelagen, 4,1 miljard voor het Nederlandstalig en 3,5 miljard voor het Franstalig onderwijs, exclusief de universiteiten, reeds een aantal maatregelen werden bekendgemaakt ten bedrage van 2,9 miljard frank. De thans bekende maatregelen dekken aldus geenszins het geheel van de bezuinigingen die wellicht in de sector van Nationale Opvoeding zullen worden genomen.

Het valt dus ten eerste te vrezen dat daarbijkomende maatregelen nog meer en vooral het rijksonderwijs zullen treffen inzake pedagogische middelen en infrastructuur, inzake werking leerlingenvervoer en dies meer. De nu al bekende voorstellen zijn een werkelijke cumulatieve van inleveringen die het statuut van het personeel en de kwaliteit van het onderwijs meer dan ernstig bedreigt. De onrust in deze sector is dan ook bijzonder groot.

Het is nu reeds duidelijk dat zelfs ambten van vastbenoemde in het gedrang zullen komen. Vastbenoemde leerkrachten ter beschikking stellen is echter geen besparing. Door het massale karakter van de afdankingen komt echter de reëfficiatieregeling in het gedrang en zodoende de vastheid van betrekking in deze sector.

Wij moeten dus besluiten dat de verbintenis van de vorige regering in een akkoord met de vakbonden gesloten in 1979 om de werkgelegenheid te waarborgen door deze CVP-PVV-regering eenzijdig wordt verbroken. Deze voor onze jeugd en dus voor de toekomst van ons land zo belangrijke onderwijssector zal voor Vlaanderen alleen al het verlies van duizenden gekwalificeerde arbeidsplaatsen kosten, waarvan ten minste 6 000 in het secundair onderwijs.

Wat erger is op basis van budgettaire cijfers omgerekend op jaarbasis of een besparing van het deel 1982 x 3, kan zelfs globaal van een tewerkstellingsafbraak met 18 000 eenheden voor het gehele land vooropgesteld worden.

We hebben daarbij de stellige indruk dat deze massale inlevering onder meer en vooral de expansie van het vrij gesubsidieerd onderwijs in Vlaanderen in de toekomst moet financieel mogelijk maken met betrekking van het type II naar het type I en van het uitbouwen van een onderwijsaanbod alsmede van haar concurrentiepositie in deze verzuilde onderwijswereld.

Maar aan de grote uitgaven, die gepaard gaan met de pluraliteit en de verzuiling van het onderwijsaanbod, alsmede met de overlaping van de bestaande infrastructuur, wordt niets gewijzigd. Met andere woorden: er werd geen evenredige verdeling van de lasten aangehouden en de hele operatie, die als een herschikking van het budget wordt aangekondigd, ten voordele van bepaalde niveaus of onderwijsvormen treft in feite een ieder.

De maatregelen die de tewerkstelling zouden kunnen bevorderen zoals gedeeltelijke arbeid en cumulatieve beperking, worden opzettelijk in het vage gelaten of in feite niet toegepast.

Integendeel, want zo hebt u, mijnheer de minister, onlangs in de universitaire sector de mogelijkheid tot cumulatieve voor de universiteitsprofessoren retroactief verruimd en dit ten laste van de universiteiten. De bezuinigingsmaatregelen zullen zwaar doorwegen op de universiteiten en ik vraag daarvoor bijzonder uw aandacht.

Zo hebben de door de huidige regering voorgestelde maatregelen met betrekking tot de Rijksuniversiteit Gent toepassing op: ten eerste, het doorrekenen van de loonmatiging met 3 pct. in de forfaitaire kostprijs; ten tweede, de reductie van de forfaitaire kostprijs met 2,5 pct; ten derde, de inkrimping van het overtollig personeel.

Wat dit laatste betreft, heeft het nieuw financieringssysteem dat in 1971 werd ingevoerd geleid tot een forse verhoging met terugwerkende kracht van de werkmiddelen van de universiteiten met 11 pct. Zij ging evenwel uitsluitend naar de vrije universitaire instellingen. Voor de Rijksuniversiteit Gent was dat een nulgroei, waarbij een einde werd gemaakt aan de kruissnelheid van de groei van hun mogelijkheden, met het gevolg voor de Rijksuniversiteit dat een aantal personeelsleden, vooral het administratief en technisch personeel maar ook academisch personeel ten opzichte van de nieuwe normen plots overtoollig bleek te zijn.

Om nu de aangegane verbintenissen ten opzichte van de Rijksuniversiteit Gent te kunnen inlossen werd artikel 35 ingevoerd in de wet van 1971 om de betaling van het overtoollig personeel mogelijk te maken.

De bezuinigingsmaatregel van deze regering in verband met artikel 35 komt dus in feite neer op het negeren van de aangegane verbintenissen. Want artikel 35 van de financieringswet bepaalt dat, wanneer het aantal personeelsleden in dienst op 1 juli 1971 hogere uitgaven met zich brengt dan die waarin de wet voorziet, de instelling jaarlijks per personeelsgroep en categorie een afvloeiingsplan voorlegt. De instelling ontvangt dan een toelagesupplement dat nodig is tot dekking van de bovenstaande personeelsuitgaven onder bepaalde voorwaarden.

Dit toelagesupplement wordt nu, ingevolge de voorgestelde bezuinigingsmaatregelen van de regering-Martens V van 1983 af, afgeschaft.

De heer Coens, minister van Onderwijs. — Tien jaar later!

De heer Van Der Niepen. — Dit betekent een netto-reductie van 14 pct. per jaar. En bij de Vlaamse universiteiten wordt enkel de Rijksuniversiteit Gent getroffen. Deze maatregel alleen al zal voor de Rijksuniversiteit Gent in totaal de afvloeiing betekenen van 400 à 500 personeelsleden.

Mijnheer de Voorzitter, heren ministers, geachte collega's, toen in de Senaatscommissie voor de Nationale Opvoeding vorig jaar deze begroting éénmalig ter sprake kwam, werden een reeks vragen gesteld aan de toenmalige ministers van Nationale Opvoeding waarvan we sommige tot besluit van mijn uiteenzetting graag zouden herhalen en opnieuw stellen aan de huidige ministers van Onderwijs om er zo mogelijk, en zo precies mogelijk, een antwoord op te krijgen, hetzij onmiddellijk hetzij — en wij begrijpen dat zij op een aantal van deze punten hun medewerkers zullen moeten raadplegen — later bij hun antwoord op de diverse uiteenzettingen.

1. Hoe groot is het stijgingspercentage van de begroting Nationale Opvoeding vergeleken met vorige jaren: 1978 tot 1979, 1979 tot 1980, 1980 tot 1981 (Nederlands en Frans)?

2. Indien onze inlichtingen juist zijn, is de groei van de werkmiddelen sinds 1976 voor het gesubsidieerd onderwijs groter dan deze van de overeenkomende kredieten (werklidenpersoneel inbegrepen) van het rijksonderwijs. Kan ik hierover de juiste cijfers bekomen en hoe verklaart de minister dit verschil in evolutie?

3. Wat zal het lot zijn van de omzendbrief van minister Geens, voorheen adjunct Nationale Opvoeding, in verband met het gebruik van de werkingstoelagen in het vrij onderwijs, uitsluitend in de Nederlandse sector, omzendbrief die niet aan de Schoolpactcommissie werd voorgelegd en die zeer duidelijk handelt over een nationale materie?

4. Welk is op dit ogenblik nog het verschil in normen tussen de Nederlandse en de Vlaamse sector?

5. Wanneer komen er voorstellen voor rationalisatie en programmatie van het basisonderwijs, het buitengewoon onderwijs en het hoger onderwijs van het korte type, het onderwijs van sociale promotie?

Wat zijn de gevolgen van de wet op de rationalisatie van het secundair onderwijs? Hoeveel scholen werden gradueel gesloten of fusioneerden met andere instellingen?

6. Hoeveel scholen type II gingen over naar type I gedurende de schooljaren 1980-1981, 1981-1982 en welke overgangen zijn gepland voor 1982-1983?

7. Zult u de besluiten in verband met de fysische en financiële normen publiceren waaraan de voorstellen van de inrichtende machten dienen te voldoen om voor de schoolgebouwen de tussenkomst van de Fondsen voor schoolgebouwen te kunnen genieten?

8. Wanneer komen de andere punten ter uitvoering van de Schoolpactakkoorden aan bod, namelijk de verlenging van de schoolplicht, waar ontwerpen bestaan die reeds geruime tijd in de Schoolpactcommissie werden goedgekeurd; nauwkeurige omschrijving

van het begrip werkmiddelen; opstellen van een statuut van het gesubsidieerd personeel van het gesubsidieerd onderwijs; herziening van de resolutie betreffende de neutraliteit van het onderwijs, waarvoor volgens een resolutie van de Schoolpactcommissie een commissie ad hoc dient te worden opgericht bestaande uit personen die het rijksonderwijs genegen zijn; de globale herziening van het stelsel der sociale voordelen; het opstellen van een technische studie om na te gaan in welke mate het bedrag voorzien voor het Fonds van schoolgebouwen van het Rijk moet worden verhoogd; werd hiervoor reeds een studietoelagencommissie opgericht om een inventaris op te maken van de blijvende behoeften? Zoniet welke zijn de intenties van de minister? De oprichting van een Raad van het pluralistisch onderwijs, wat in de Franse sector reeds is gebeurd.

9. Gezien binnen de, ongrondwettelijke, bevoegdheidsverdeling het algemeen en pedagogisch beleid op het stuk van het basisonderwijs nog tot de bevoegdheid van de heer Coens behoort, zou ik willen vernemen welke het beleid zal zijn dat hij ten gunste van het basisonderwijs in de toekomst wil voeren.

Ziet u een oplossing voor het probleem van het groot aantal misslukkingen in het lager onderwijs?

In dit verband stel ik de vraag: gaat u de mogelijkheden van het project VLO verruimen of beperken? Licht het in uw bedoeling ter zake nieuwe initiatieven te nemen? Hoe staat u tegenover de biculturele projecten, de vernieuwde wiskunde en andere in het basisonderwijs?

10. U stelt belang in het buitengewoon onderwijs; welke zijn de onmiddellijke maatregelen die u zult nemen voor de verdere uitvoering van de wet? Hoe staat u tegenover het integrerend onderwijs?

11. Ingevolge uw besparingsmanie komen er geen nieuwe leerkrachten bij; hoe denkt u over de bijscholing van de in dienst zijnde leerkrachten?

12. Welke ernstige maatregelen, met onmiddellijk effect, zullen worden genomen voor het waarborgen van de tewerkstelling in het onderwijs? Wat we tot nog toe uit uw verklaringen konden vernemen, heeft niet het geringste nuttig effect.

13. Onder uw voorgangers werden een aantal BTK-projecten opgezet. Aan welke van deze projecten hebt u een einde gemaakt? Welke nieuwe projecten hebt u eraan toegevoegd?

14. Onder uw voorgangers werd een werkgroep opgericht om specifiek voor het onderwijs van sociale promotie een kaderwet uit te werken. Hoeveel zijn deze werkzaamheden gevorderd; welke zijn de hoofdprincipes die naar voor komen en wanneer wordt het ontwerp van deze kaderwet bij het Parlement ingediend?

15. Gaat u de inspanningen van uw voorgangers verder zetten in verband met het tweede kans onderwijs?

16. Wordt er verder werk van gemaakt zodat, wat het ganse hoger onderwijs betreft, de sociale voorzieningen op geïntegreerde wijze zullen worden uitgebouwd en opengesteld voor het geheel van het hoger onderwijs?

17. Wat zullen de krachtlijnen zijn van uw beleid in de universitaire sector, wat is de toekomst voor de investeringen op academisch en sociaal gebied? Wordt het wetsontwerp op de herziening van de wet op de academische graden, inzonderheid over het opheffen van het onderscheid tussen wettelijke en wetenschappelijke graden, gekoppeld aan het invoeren van een stelsel van credits, ingediend? Wat met het wetsontwerp over de aggregatie hoger secundair onderwijs?

De heer Coens, minister van Onderwijs. — Dat is een erfenis.

De heer Seeuws. — In de commissie werden meer dan vijftig vragen gesteld waarop geen antwoord is gegeven. Onze collega herhaalt er slechts een twintigtal van.

De heer Van Der Niepen. — Wat gaat er gebeuren met de 40 pct.-regel die de benoeming van het wetenschappelijk personeel belemmert? Gaan in het raam van het gelijkwaardig statuut de personeelsleden van de vrije universitaire instellingen onder statutair regime worden gebracht en verlost van de arbeidscontracten voor bedienden? Komt er de oprichting van een Hogere Raad voor het universitair onderwijs? Hoe gaat u het universitair wetenschappelijk onderzoek waarborgen?

18. Tijdens de vorige regering werd een herziening van het kader voor het departement van Nationale Opvoeding op punt gesteld. Ze voorzag, onder meer, in de uitbreiding met 210 administratieve eenheden en bekam de goedkeuring van Openbaar Ambt en van Begroting. Zal deze herstructurering van het departement doorgang vinden of zal ze, wat iedereen onverantwoord vond, in de lade blijven zitten? (*Applaus op de socialistische banken.*)

M. le Président. — La parole est à M. Robert Leclercq.

M. R. Leclercq. — Monsieur le Président, mesdames, messieurs, dans le cadre du rajustement du budget 1981 du département de l'Education nationale, il n'entre pas dans mes intentions d'aborder les éléments techniques, lesquels sont fixés depuis longtemps.

Je me bornerai donc, afin de garantir l'avenir, à l'aspect politique des choses, et il ne me paraît pas possible d'en exclure le côté sentimental. Car si j'observe la ligne que vous, monsieur le ministre, avez imprimée à votre action, je ne puis que vérifier, une fois de plus, combien nous nous trouvons confrontés à un choix de société. Et le choix que vous portez ne rejoint pas les aspirations qu'en dépit des divergences politiques, j'avais cru discerner en vous.

Vous êtes, monsieur le ministre de l'Education nationale, issu de la classe ouvrière, ce que, personnellement, j'apprécie, et vous avez mené votre combat politique dans une région qui est la mienne, région où l'homme fut toujours à la peine, et où vous avez pu susciter un sentiment d'estime. Décevrez-vous, à présent, ceux qui vous ont honoré de leur confiance ?

Hier matin, place Rogier, à Bruxelles — j'en fus le témoin consterné —, des milliers de travailleurs manifestaient leur volonté de sauver leur gagne-pain, et ces travailleurs, exacerbés par l'insécurité dans laquelle on les maintient, se sont heurtés aux forces de l'ordre, composées d'autres enfants du peuple peut-être, à qui, dans les moments de troubles sociaux, on ne laisse guère la possibilité de choisir la manière. Spectacle pitoyable dans un pays tel que le nôtre, et qui dut certes édifier les touristes qui auraient, en ce jour de pré-printemps, visité notre capitale.

Pourquoi ces manifestations, pourquoi cette expression de violence ? Sans doute, le gouvernement dont vous faites partie n'est-il pas le seul responsable, mais sa faute consiste essentiellement à soutenir le capitalisme qui, depuis que l'industrie s'est installée dans nos régions, s'est toujours attaché à ramener au bénéfice de quelques-uns le travail des plus nombreux.

Aujourd'hui que ce même capitalisme a engrangé le maximum de profits en Wallonie et qu'il aurait fallu investir et rénover afin que notre économie retrouve un nouveau souffle, le gouvernement auquel vous apportez votre concours n'exige rien du capitalisme et se tourne vers les moins nantis pour réaliser les économies urgentes.

Ne refaisons pas l'histoire des intentions de l'équipe qui, pour l'heure, préside aux destinées de notre pays, ne dressons pas — cela relèverait des travaux d'Hercule — la liste de ceux qui tombent sous le coup de mauvaises actions passées et à venir : cela sortirait des propos qui nous préoccupent, en ce moment. Revenons donc à l'Education nationale, pour constater et déplorer que le ministre ayant ce département en charge est décidé à supprimer quelque 6 000 emplois d'enseignants.

Récemment, dans la région qui est la nôtre, des centaines d'enseignants ont attendu en vain votre visite, qui était pourtant programmée, et qu'ils espéraient propice à des éclaircissements de votre part, sinon à une assurance quant à la politique que vous menez. Hier encore, j'assistais à une réunion au cours de laquelle votre nom a été hué à maintes reprises, comme celui d'un pourvoyeur des bureaux de chômage.

Voulez-vous recréer ces mouvements sociaux que nous avons connus, il y a quelque temps, dans le Borinage et en Wallonie ? Allez-vous être le précurseur d'une nouvelle manifestation à Bruxelles ?

Vous cherchez des économies ? Mais celles-ci passent-elles inévitablement par des suppressions d'emplois ?

Je pose la question au directeur d'école que vous étiez hier, au professeur que vous demeurez aujourd'hui. Croyez-vous qu'il n'existe pas, dans l'enseignement, d'autres possibilités d'économies ? Vous saluez allégrement dans le renouveau. Serait-ce parce qu'il est l'œuvre d'un ancien ministre socialiste de notre région ? Je voudrais ne pas y croire. Car ce faisant, vous assumez une responsabilité extrême, non seulement vis-à-vis des professeurs qui perdront leur emploi, mais vis-à-vis des enfants, et je pense une fois encore aux plus défavorisés qui abandonneraient, dans les restrictions imposées, la chance qu'ils avaient d'obtenir, à l'aube de leur vie, une plus grande justice sociale.

Certes, tout n'est pas parfait, dans le renouveau, mais pourquoi avoir lancé ce défi ? N'eût-il pas été plus sage, plus humain, d'instaurer un climat de confiance, par des contacts, une concertation avec les directions d'écoles, les associations de parents, l'organisation syndicale, quoique vous ne l'aimiez pas beaucoup ? Pourquoi, à l'heure des économies, n'envisagez-vous pas, par exemple, la fusion entre les cours de promotion sociale, émanation de l'Education nationale, ceux organisés par l'Onem, émanation du ministère de l'Emploi, et

la formation permanente prise en charge par les Classes moyennes ? Voilà bien des économies qui ne léseraient ni les travailleurs, ni les étudiants. Quel est le pays qui peut se permettre de financer tant de réseaux d'enseignement avec leurs structures propres ? Là aussi, il y a une source d'économies.

Je veux rappeler aussi que dans tous les domaines touchant à l'enseignement, vous pouvez compter sur la collaboration directe, et légalement obligée, d'un ministre de la Communauté française, originaire, lui aussi, de notre région, et à qui vous refusez les compétences auxquelles il a droit. Vous voulez garder le monopole des décisions, et de quelles décisions !

D'ailleurs, à ce sujet, MM. Moureaux et Cudell se sont expliqués tout à l'heure.

Etes-vous, ce faisant, aux ordres du gouvernement, ou à la botte de votre parti ?

Quoi qu'il en soit, vous êtes engagé dans une politique incompatible avec l'opinion que beaucoup s'étaient faite de vous. Il ne m'appartient pas, dans cette assemblée, de vous donner le conseil qu'un ami peut attendre d'un ami. Mais, étant donné que nous avons mené ensemble le grand combat pour la reconversion économique de notre région boraine et qu'aujourd'hui des mouvements sociaux risquent encore de se produire, faites en sorte, monsieur le ministre de l'Education nationale, que notre population ne soit pas encore déçue davantage par votre action dans le domaine scolaire. Il est encore temps de vous ressaisir. *(Applaudissements sur les bancs socialistes.)*

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Noerens.

De heer Noerens. — Mijnheer de Voorzitter, heren ministers, geachte collega's, de huidige bespreking van de ontwerpen van wet houdende de diverse begrotingen van Nationale Opvoeding voor het begrotingsjaar 1981 kan aanleiding geven tot allerhande opmerkingen, die een slag in het water zouden betekenen.

Deze ontwerpen zullen op hun beurt, spijtig genoeg, worden gevolgd door een reeks ontwerpen van wet tot aanpassing van deze begrotingen.

Afgezien van de partij die u, mijnheer de minister van Onderwijs, in de regering vertegenwoordigt, wens ik geen enkel commentaar uit te brengen op het verleden zonder daarbij de diverse gedane uitgaven toe te juichen.

Ik zal mij beperken tot een paar problemen, die het onderwijs in het algemeen en het rijksonderwijs in het bijzonder, de jongste jaren grotendeels belast hebben, namelijk: 1° het gebrek aan motivatie van de leerkrachten, die de motor dienen te vormen van ieder opvoedingsproces; 2° de voorlichting omtrent de toekomstmogelijkheden van de afgestudeerden; 3° de mogelijkheden om zonder drastische personeelsproblemen bijkomstige voordelen te beperken.

Ten eerste, de motivatie van de leerkrachten.

Iedere leerkracht heeft tot taak en opdracht de toevertrouwde leerlingen te begeleiden bij het groeiproces naar de zelfstandigheid tot de opname in de werkgemeenschap.

Iedere overdracht van wetenschap en technologie vergt inspanningen, kennis, zin voor synthese, bescheidenheid en vooral belangstelling voor de jeugd. Zonder vertrouwen in de opdracht, zonder voldoende werkkraft om de nodige inspanningen te leveren tot het opvoeden naar de integratie in de maatschappij van de toevertrouwde jongeren blijft de opvoedingsstaak van iedere leerkracht onvolbracht.

Lesgeven en opvoeden is zich totaal geven en vertrouwen inboezemen. Dit is slechts mogelijk op basis van het vertrouwen geschonken aan de leerkracht zelf. Dit vertrouwen dient te komen van de verantwoordelijke oversten, onder andere de directies, de administratie, de ministers en vooral de ouders, die zonder enige betwisting het beste vragen en mogen eisen voor hun kinderen.

Wat zien wij de laatste jaren ? Tot u spreekt iemand die, sedert zijn aanstelling in 1948 en zijn ontslag in 1981, zestien verschillende ministers van Nationale Opvoeding heeft trachten te dienen. Ingevolge deze omstandigheden heb ik de papierslag voor de leerkrachten meegemaakt en de reacties van collega's opgevangen.

Enige tientallen jaren geleden kregen de leerkrachten jaarlijks een paar uitgebalanceerde en verantwoorde richtlijnen zonder begeleiding van een aantal pedagogische centra, commissies, werkgroepen of kabinetsleden. Tot voor kort werden de directies en de verantwoordelijken overstelpt, ik zeg dagelijks lastig gevallen met oorzakelijke, vergaderingen, ongedefinieerde voorschriften om doorwinterde en gemotiveerde leerkrachten alsmede efficiënt werkende directies de les te spellen en te wijzen op gemeende tekorten.

De paperassen, de onzekerheid omtrent de interpretaties van de voorschriften getuigen van een gebrek aan vertrouwen en hebben zeer weinig respect omtrent de werkkraft, de inzet en de uiteindelijke functie van elke leerkracht.

Elke leraar heeft zijn beroep na een bepaalde opleiding vrijwillig gekozen en ik weiger te veronderstellen dat hij de richtlijnen, die een verbetering van zijn werk en inzet inhouden, zou negeren.

De feitelijke toestand is echter volledig anders geworden door de ondoordachte inmengingen. Door het uitschakelen van de persoonlijke verantwoordelijkheid wordt het voor gemotiveerde personeelsleden, moeilijk de goede richting verder te volgen en ontstaan twijfel, onzekerheid en misnoegen.

Heren ministers, ik stel voor dat in het kader van de huidige volmachtenwetten, aan alle personeelsleden van uw departement volmacht wordt gegeven om zelf het heft terug in handen te nemen, opdat ze samen met hun directeurs en inspecteurs het bewijs van volwassenheid, bekwaamheid en verantwoordelijkheidszin kunnen leveren bij de uitoefening van hun functie ten dienste en ten gunste van de jeugd van onze gemeenschap. Heb vertrouwen in hun werk en zij zullen zonder enige twijfel zich inzetten om aan de gemeenschap bekwaam eerlijke en werklustige afgestudeerden tot verdediging van onze economie te bezorgen.

Ten tweede, de voorlichting omtrent de toekomstmogelijkheden van de afgestudeerden.

In de meeste gevallen vertrekken vele studenten van het hoger onderwijs in een donkere tunnel en ervaren slechts na het behalen van een diploma de werkelijke toekomstmogelijkheden.

Vele studierichtingen vormen potentiële werklozen, die slechts na onmiddellijke herscholing door andere departementen georganiseerd, tot een betrekking komen die meestal niet overeenkomt met de gestelde verwachtingen.

Ze dikwijls komen de leerlingen en de studenten in een bepaalde studierichting terecht op basis van bijvoorbeeld de aanbevelingen van gewezen leraars, de persoonlijke betrachtingen van ouders of familieleden en de voorlichting van vrienden en kennissen. Spijtig genoeg wordt met de persoonlijke instelling weinig rekening gehouden en zijn de richtlijnen van PMS- en andere centra zeer ruim, zodat uiteindelijk iedereen in het duister tast of geen inlichtingen heeft omtrent de toekomstmogelijkheden.

De voorlichting door de onderwijsinrichtingen is vooral gebaseerd op het behoud van hun bepaalde studierichtingen. Veel geld wordt uitgegeven om bepaalde richtingen te propageren rekening houdend met het verleden, zodat iedere vernieuwing tegengewerkt wordt op basis van de inertie en het persoonlijk egoïsme.

De voorlichting dient uitsluitend richtinggevend te zijn. Veel te dikwijls wordt de toekomstige werkloosheid in een bepaald diploma ingebouwd. De jeugd en de gemotiveerde leerkrachten zijn veel te belangrijk voor de toekomst van een land, zodat iedere misleiding moet worden vermeden.

In dit verband meen ik het nuttig te wijzen op twee uitersten ingevolge onjuiste of onvolledige voorlichting.

Mijnheer de Voorzitter, heren ministers, geachte collega's, in het Vlaamse landsgedeelte zijn op dit ogenblik meer dan 2 000 studenten ingeschreven in de vertalers- en tolkenscholen van het lange type van de diverse onderwijsnetten.

Wij vormen in België vertalers en tolken in aantallen, die geen enkel land in de wereld ons kan evenaren, niettegenstaande het Nederlands geen Uno-taal is. Ik ben vast overtuigd dat een onderzoek naar de werkelijke tewerkstelling van de afgestudeerden tot eigenaardige resultaten zal leiden. De kosten verbonden aan de huidige structuren met directeurs, hoogleraren, docenten, werkleiders, assistenten enzovoort, zonder of met weinig wetenschappelijk werk of ambities zullen iedereen verwonderen.

Voor de textielnijverheid, met ongeveer 100 000 werknemers in het Nederlandstalig landsgedeelte worden de normen slechts met moeite bereikt en zorgt een negatieve publiciteit voor een toekomstig tekort aan geschoolde leidinggevende werkrachten, die onze technologie over de ganse wereld kunnen uitdragen en reeds bekend maakten.

In een zeer recent onderzoek omtrent de tewerkstelling van diplomeerden wordt gewezen op het feit dat slechts 13 pct. van de afgestudeerden aan de UIA Antwerpen in de privé-sector tewerkgesteld worden en de «marktwaarde» van de verschillende diploma's zeer uiteenlopend is.

Samen met de zeer geringe afvloei naar de industrie wijzen de verschillende «marktwaarden» van de studierichtingen op de noodzaak het onderricht af te stemmen op de tewerkstellingsmogelijkheden,

zonder daarbij de persoonlijkheidsontwikkeling en de algemene vorming te verwaarlozen.

De noodzakelijke dialoog tussen de onderwijsspecialisten, de bedrijfswereld, de syndicaten en de afgevaardigden van afgestudeerden bestaat spijtig genoeg zeer weinig. In dit verband wens ik echter te wijzen op de werking van de Hoge Raden van het hoger onderwijs, die deze zeer belangrijke dialoog hebben tot stand gebracht en met nauwgezetheid de toekomstige evolutie van het onderwijs aan de ministers trachten te adviseren.

De pogingen tot het vastleggen van adviezen op basis van een dialoog dienen het onderwijs uit te bouwen tot een aantrekkelijke toekomstmogelijkheid en de werkloosheidsgraad van de afgestudeerden te beperken. Hieraan werd te weinig aandacht besteed en het is dringend wenselijk de wetenschappelijk verantwoorde voorlichting te bezorgen. De ministers van Onderwijs hebben hier een zeer belangrijke taak te vervullen ten voordele van de jeugd.

Ons land kan de spits technologie aan en zal dit meer en meer bewijzen als wij de jongeren de kans tot een juiste opleiding en vorming geven.

In laatste instantie wens ik te wijzen op bepaalde bijkomstige uitgaven en voordelen, die zonder personeelsproblemen kunnen worden beperkt. Hierbij telt de regel «veel kleintjes maken een groot» en de vermeldingen zijn zeker niet limitatief.

Het leerlingenvervoer voor het gewoon onderwijs, voor niet-rechthebbenden, goedkope maaltijden en andere prijsverminderende maatregelen werden steeds met de beste intenties in het leven geroepen voor de minst gegoeden, maar tegelijkertijd genieten andere bevolkingsgroepen ten onrechte dezelfde voordelen.

Is het normaal dat topambtenaren van departementen, directeurs van scholen, hoogleraren, docenten enzovoort meestal dezelfde prijs betalen voor hun middagmalen als een student en daarbij zeker niet slechter worden gediend?

Is het normaal dat de gemeenschap een deel van de vervoerkosten moet dragen voor de leerlingen die buiten de Schoolpactwetgeving vallen?

Is het normaal dat bussen ter beschikking worden gesteld van scholen en slechts gedurende een beperkt aantal «minuten» per dag worden gebruikt?

Is het normaal dat de sociale diensten van de departementen reizen organiseren naar liefst zo ver mogelijke bestemmingen?

Is het normaal dat verschillende VZW's die op de een of andere wijze bij uw departement betrokken zijn, personeel ter beschikking hebben, toelagen ontvangen en zeer weinig of geen verantwoording omtrent hun beheer moeten afleggen?

Is het normaal dat jaarlijks ongeveer 1 000 000 informatiebladen gestuurd worden aan de leerkrachten?

Is het niet wenselijk hierover een enquête te houden om na te gaan op welke wijze deze informatiebladen efficiënter en onder besparing van kosten kunnen worden verspreid?

Bij de bespreking van de begrotingen voor 1982 zal in detail op diverse toestanden kunnen worden gewezen die geen drastische personeelsproblemen kunnen stellen.

Heren ministers, uw taak is zwaar en schoon.

Zwaar, ingevolge de besparingen in een departement dat nauwelijks overzichtelijk is en waar u dagelijks bepaalde uitwassen zult ontdekken die moed vereisen om ze uit te roeien.

Schoon is uw taak, omdat u kunt bouwen aan de toekomst van het land, door de vorming van de jeugd, en hier rekenen wij op een totale eerlijkheid ten opzichte van het rijksonderwijs, dat vele afgestudeerden en verdedigers in deze Hoge Vergadering heeft, die met nauwgezetheid uw beleid zullen volgen en ontleden. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Wij zullen nu onze werkzaamheden voor vandaag beëindigen. Wij beginnen morgen de vergadering met de interpellatie van de heer Vandezande. Dan zullen nog enkele sprekers het woord voeren in de bespreking van deze begroting en daarna zullen de beide ministers antwoorden.

MESSAGES — BOODSCHAPPEN

M. le Président. — Par messages du 17 mars 1982, la Chambre des représentants transmet au Sénat, tels qu'ils ont été adoptés en sa séance de ce jour, les projets de loi:

1° Modifiant les lois sur le Conseil d'Etat, — coordonnées le 12 janvier 1973;

Bij boodschappen van 17 maart 1982, zendt de Kamer van volksvertegenwoordigers aan de Senaat, zoals zij ter vergadering van die dag werden aangenomen, de ontwerpen van wet:

1° Tot wijziging van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973;

— Renvoi à la commission de l'Intérieur.

Verwezen naar de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden.

2° Contenant le budget des Affaires culturelles communes de l'année budgétaire 1981;

2° Houdende de begroting van de Gemeenschappelijke Culturele Zaken voor het begrotingsjaar 1981;

3° Ajustant le budget des Affaires culturelles communes de l'année budgétaire 1980;

3° Houdende aanpassing van de begroting van de Gemeenschappelijke Culturele Zaken voor het begrotingsjaar 1980;

— Inscrits à l'ordre du jour.

Op de agenda geplaatst.

PROPOSITIONS DE LOI — VOORSTELLEN VAN WET

Dépôt — Indiening

M. le Président. — Les propositions de loi ci-après ont été déposées:

1° Par M. Lagasse, tendant à modifier l'arrêté royal n° 5 du 15 février 1982 modifiant la loi du 11 juillet 1973 améliorant dans certains régimes de sécurité sociale la situation de la mère salariée qui cesse temporairement d'être assujettie à la sécurité sociale;

De volgende voorstellen van wet werden ingediend:

1° Door de heer Lagasse, tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 5 van 15 februari 1982 tot wijziging van de wet van 11 juli 1973 tot verbetering van de toestand van de bezoldigde moeder die tijdelijk ophoudt onderworpen te zijn aan de maatschappelijke zekerheid in sommige regelingen van de maatschappelijke zekerheid;

2° Par MM. Van den Broeck et Nutkewitz, modifiant l'arrêté royal n° 20 du 20 juillet 1970 fixant les taux de la taxe sur la valeur ajoutée et déterminant la répartition des biens et des services selon ces taux;

2° Door de heren Van den Broeck en Nutkewitz, tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 20 van 20 juli 1970 tot vaststelling van de tarieven van de belasting over de toegevoegde waarde en tot indeling van de goederen en de diensten bij die tarieven;

3° Par MM. Van den Broeck et Vandermeulen, modifiant l'article 62, § 3, des lois coordonnées relatives aux allocations familiales pour travailleurs salariés;

3° Door de heren Van den Broeck en Vandermeulen, tot wijziging van artikel 62, § 3, van de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders;

4° Par M. Lallemand, relative à la publicité des procédures disciplinaires contre les médecins, pharmaciens, architectes et médecins vétérinaires;

4° Door de heer Lallemand, betreffende de openbaarheid van de tuchtrechtelijke procedures tegen geneesheren, apothekers, architecten en dierenartsen;

5° Par M. Verbist, modifiant la loi du 13 juillet 1981 portant création d'un Institut d'expertise vétérinaire.

5° Door de heer Verbist, tot wijziging van de wet van 13 juli 1981 tot oprichting van een Instituut voor veterinaire keuring.

Ces propositions de loi seront traduites, imprimées et distribuées.

Die voorstellen van wet zullen worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Il sera statué ultérieurement sur leur prise en considération.

Er zal later over hun inoverwegingneming worden beslist.

Le Sénat se réunira demain 18 mars 1982 à 14 heures.

De Senaat vergadert opnieuw morgen 18 maart 1982, te 14 uur.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(La séance est levée à 19 heures.)

(De vergadering wordt gesloten te 19 uur.)

690